

เอกสารประกอบการบรรยาย

กฎหมายทหาร

และ

สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติ

ประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิด

๒๕๔๔

จัดทำโดย

พ.ท.วีระ ผดุงไทย

แผนกวิชา สืบสวนสอบสวน

โรงเรียนทหารสารวัตร

	สารบัญ	หน้า
ตอนที่ ๑	บทนำ	๔
	๑.๑ กล่าวนำ	๔
	๑.๒ ความมุ่งหมาย	๔
	๑.๓ หลักฐานอ้างอิง	๔
	๑.๔ งานมอบ	๔
ตอนที่ ๒	สิทธิมนุษยชน	๕
	๒.๑ ความหมายของสิทธิมนุษยชน	๕
	๒.๒ ความสำคัญของมนุษยชน	๕
	๒.๓ ลักษณะของสิทธิมนุษยชน	๕
	๒.๔ ประเภทของสิทธิมนุษยชน	๕
	๒.๕ การจำกัดสิทธิมนุษยชน	๖
	๒.๖ วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชน	๖
	๒.๗ หลักการสำคัญของปฏิญานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	๗
	๒.๘ หลักการสำคัญของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	๗
	๒.๙ วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนของไทย	๘
ตอนที่ ๓	การส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๑๐
	๓.๑ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๑๐
	๓.๒ การส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	๑๒
	๓.๓ สหประชาชาติกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๑๓
ตอนที่ ๔	สิทธิมนุษยชนกับทหาร	๑๔
	๔.๑ การปฏิบัติ ทางทหารในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๑๔
	๔.๒ เสรีภาพในการแสดงออกของทหาร	๑๗
	๔.๓ บทบาทของทหารในการบังคับใช้กฎหมายของพลเรือน	๒๐
ตอนที่ ๕	สิทธิมนุษยชนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๒๑
	๕.๑ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล	๒๑

๕.๒	สิทธิในกระบวนการยุติธรรม	๒๑
๕.๓	สิทธิในทรัพย์สิน	๒๒
๕.๔	สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ	๒๒
๕.๕	เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน	๒๒
๕.๖	สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา	๒๓
๕.๗	สิทธิได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิภาพจากรัฐ	๒๓
๕.๘	สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน	๒๓
๕.๙	เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม	๒๓
๕.๑๐	สิทธิชุมชน	๒๓
	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการปฏิบัติและการประสานงาน- กรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔	๒๔-๔๗

แผนวิชาสืบสวนสอบสวน

แนวสอน

วิชา สิทธิมนุษยชน

ตอนที่ ๑

บทนำ

๑. **กล่าวนำ** การบรรจุวิชาสิทธิมนุษยชนนี้ กท. ได้มีนโยบายให้หน่วยงานต่างๆ เผยแพร่ความรู้ โดยเฉพาะการบรรจุวิชาสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรวิชาทหาร เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนให้ข้าราชการทหาร ได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตน ตระหนักในคุณค่าของสิทธิมนุษยชน ในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของรัฐ และประชาชนของประเทศซึ่งจะต้องกระทำหรือละเว้นจากการกระทำใดๆ อันเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และในขณะเดียวกันจะต้องสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนในฐานะประชาชนของประเทศไทยอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเสรี โดยไม่เป็นละเมิดหรือกระทบกระเทือนและเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ

๒. **ความมุ่งหมาย** เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของสิทธิมนุษยชน สามารถปฏิบัติตามหน้าที่และใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่ตนพึงได้รับ โดยแบ่งเป็น ๔ ส่วน คือ

๒.๑ ความหมายและความสำคัญ รวมทั้งวิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชน ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทั้งของประเทศไทยและประเทศต่างๆ

๒.๓ สิทธิมนุษยชนกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

๒.๔ สิทธิมนุษยชนกับทหาร ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและในฐานะประชาชนของประเทศ

๓. **หลักฐานอ้างอิง** ๓.๑ ปฎิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน

๓.๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๔. **งานมอบหมาย** ๔.๑ นักเรียนศึกษาแนวสอนนี้ให้เข้าใจก่อนรับฟังการสอน ให้นักเรียนศึกษาโดยการค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ให้นักเรียนเตรียมปัญหาในทางปฏิบัติ มาถกแถลง

ตอนที่ ๒

สิทธิมนุษยชน

๑. ความหมายของสิทธิมนุษยชน

“สิทธิมนุษยชน” (Human Rights) หมายถึง บรรดาสิทธิและเสรีภาพที่บุคคลแต่ละคนควรได้รับจากการเป็นมนุษย์ ซึ่งย่อมมีความต้องการที่จำเป็นในการได้รับการรับรองคุ้มครองให้ตนเองสามารถที่จะกระทำหรืองดเว้นการกระทำการใด ๆ ตามความประสงค์ในแนวทางที่ชอบธรรมโดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นหรือประโยชน์สาธารณะ รวมทั้งไม่ให้อุบัติผลอื่นกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการใดอย่างหนึ่ง อันเป็นอุปสรรคในการใช้สิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ถือว่าติดตัวมนุษย์ทุกคนมาแต่กำเนิด ไม่อาจโอนแก่กันได้ และไม่มีใครล่วงละเมิดได้

๒. ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตมนุษย์ โดยมีผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้มีความพยายามต่อสู้ดิ้นรน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพตามที่ตนต้องการเพื่อให้ผู้กระทำละเมิดซึ่งส่วนใหญ่ คือผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือรัฐต้องยอมตามไม่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนอีกต่อไป และไม่ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น จะมีความร้ายแรงระดับใดก็เป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓. ลักษณะของสิทธิมนุษยชน

โดยทั่วไปแล้ว สิทธิมนุษยชนไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย มีลักษณะเป็นนามธรรมแต่ถือว่าเป็นพันธะทางศีลธรรมหรือมโนธรรมที่ประเทศต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติตาม โดยการนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกฎหมายภายในประเทศ เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายอาญา ตลอดจนกฎหมายอื่นๆ ให้มีสภาพบังคับทางกฎหมายเป็นรูปธรรมต่อไป

๔. ประเภทของสิทธิมนุษยชน

อาจแบ่งสิทธิและเสรีภาพได้หลายวิธี แต่วิธีที่ยอมรับกันมากที่สุดและแบ่งตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็คือ

๔.๑ การแบ่งเป็นสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตเสรีภาพจากการถูกทรมาน เสรีภาพจากการถูกใช้แรงงาน เสรีภาพจากการจะถูกจับกุมโดยอำเภอใจ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเป็นธรรม เสรีภาพทางความคิด มโนธรรม ศาสนา และความเชื่อ สิทธิในอันที่จะดำเนินชีวิตส่วนตัว เสรีภาพในการพูดและการร่วมกันเป็นสมาคม และสิทธิในอันที่จะมีส่วน

๔.๒ สิทธิทางสังคม สิทธิทางเศรษฐกิจ และสิทธิทางวัฒนธรรม ได้แก่ สิทธิที่มีอาหาร มีบริการสาธารณสุข มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่พอเพียง ได้รับค่าจ้างแรงงานเท่ากันสำหรับงานที่เท่ากัน ได้รับการประกันสังคม มีงานทำ นัดหยุดงานได้ มีที่อยู่อาศัย ได้รับการศึกษาและมีโอกาสมีส่วนร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรม สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านี้ มักจะเป็นสิทธิชนิดที่กำหนดให้รัฐกระทำการ หรือให้บริการเมื่อบุคคลไม่อาจหาเองได้ เช่น เมื่อตกงาน หรือทุพพลภาพ

๕. การจำกัดสิทธิมนุษยชน

ในบางกรณีหรือบางสถานการณ์ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ให้รัฐหรือผู้ปกครองจำกัดสิทธิมนุษยชนบางอย่างได้ด้วยเหตุพิเศษ เช่น ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของชาติ และเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้อื่น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่การจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้น จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

๕.๑ ต้องการกระทำโดยมีกฎหมายกำหนด และเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมโดยชัดเจน และสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

๕.๒ ความจำเป็นที่จะต้องละเมิดหรือจำกัดสิทธิ ต้องเป็นไปตามแนวความคิดว่าด้วยสังคมประชาธิปไตย

๕.๓ ในภาวะฉุกเฉินหรือมีสงคราม หรือขณะมีภัยสาธารณะ ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของประชาชนหรือเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศ มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ให้งดเว้นการประกันสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองบางอย่างได้อีกระดับหนึ่ง ซึ่งการใช้อำนาจพิเศษนี้จะต้องกระทำโดยเคร่งครัด และในช่วงเวลาที่สั้นที่สุด ทั้งต้องมีมาตรฐานการป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดกฎหมายให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามยังจะต้องมีการประกันสิทธิบางอย่าง อันเป็นหลักประกันพื้นฐานไม่ว่ายามสงครามหรือยามสันติ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต เสรีภาพในความคิด เสรีภาพจากการถูกทรมาน อันเป็นสิทธิเสรีภาพที่ตายตัว

๖. วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชน

๖.๑ มหากฎบัตรแมกนาคาต้า เกิดจากความขัดแย้งระหว่างพระเจ้า John แห่งอังกฤษ กับพวกพระและขุนนาง เนื่องจากพระองค์ทรงใช้อำนาจเกินขอบเขต จึงบังคับให้ลงพระปรมาภิไธยในเอกสาร

๖.๑.๑ พระมหากษัตริย์จะเก็บภาษี โดยไม่ได้รับความยินยอมจากที่ประชุมของพวก
นักบวชและพวกบารอนชั้นสูงไม่ได้

๖.๑.๒ การรณรงค์ใช้กฎหมาย หรือการยกเว้นไม่ใช้กฎหมายบังคับแก่บุคคลใดบุคคล
หนึ่ง จะกระทำไม่ได้

๖.๑.๓ บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง ขับไล่ หรือริบทรัพย์ไม่ได้ เว้นเสียจะได้รับการ
พิจารณาโดยบุคคลชั้นเดียวกับเขา

๖.๒ ประกาศอิสรภาพของมลรัฐอาณานิคมอังกฤษในทวีปอเมริกา เนื่องจากต้องการเป็นเอก
ราช อังกฤษจึงส่งกำลังมาปราบ จึงเกิดการจลาจลขึ้น และมีการทำเอกสารฉบับหนึ่งใน ค.ศ. ๑๗๗๖
เรียกว่า “The Declaration of Independence” ประกาศข้อความรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
ชาวอเมริกา

๖.๓ การปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๗๘๙ เนื่องจากพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ และ ๑๕ ในขณะที่
ที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ พระองค์นำเงินมาใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย จนถึงสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ ประชาชน
ได้ลุกขึ้นทำการปฏิวัติ มีการทำลายคุกบาสดิล ซึ่งเป็นที่คุมขังนักโทษทางการเมือง และเป็นสัญลักษณ์
ของการลงโทษตามอำเภอใจ ต่อมาใน ๒๗ สิงหาคม ค.ศ. ๑๗๘๙ มีการประกาศใช้ “The Declaration
of The Rights of Man and the Citizen” รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวฝรั่งเศสไว้อย่าง
ชัดเจน

๖.๔ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ค.ศ. ๑๙๔๕ ประเทศต่างๆ ให้การรับรองกฎบัตร
สหประชาชาติ ซึ่งกล่าวถึงการส่งเสริม คุ้มครอง และให้การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และอิสรภาพขั้น
พื้นฐานโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ภาษา ฯลฯ

๖.๕ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๖ สหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

๖.๖ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มีแนวคิดในการจัดทำกฎหมายระหว่าง
ประเทศว่าด้วย International Bill of Human Rights โดยแบ่งรูปแบบเป็น ๒ ลักษณะ คือ ในรูป
ปฏิญญา กำหนดหลักการทั่วไปและมาตรฐานของสิทธิมนุษยชน และในรูปแบบอนุสัญญา กำหนด
สิทธิเฉพาะด้าน และข้อจำกัดการใช้สิทธิ

๖.๗ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ สมัชชาสหประชาชาติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ
มนุษยชน ซึ่งถือเป็น “Common standard for all peoples and all nations” ทั้งนี้ปฏิญญาไม่มีสภาพ
บังคับเป็นกฎหมาย แต่ถือเป็นพันธทางศีลธรรมหรือมโนธรรมที่เป็นประเทศต่าง ๆ พึงปฏิบัติตามเพื่อ
ยกระดับสิทธิมนุษยชนในประเทศของตน

๖.๘ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๖ – ๑๙๖๖ เนื่องจากปฏิญญาไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย จึงได้มีการยก
ร่าง และรับรองเอกสารว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพิ่มเติม เพื่อให้มีผลบังคับทางกฎหมายภาคี
ประเทศต่าง ๆ อันได้แก่

๖.๘.๑ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเรือน และสิทธิทางการเมือง

๖.๘.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๖.๘.๓ พิธีสารเลือกรับรองของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเรือน และสิทธิ
ทางการเมือง

๗. หลักการสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญา ฯ ประกอบด้วยคำปรารภและข้อบทต่างๆ ๓๐ ข้อ ตามผนวก ก. ซึ่งตั้งอยู่บน
พื้นฐานของการห้ามเลือกปฏิบัติ หลักการสำคัญ ๆ ปรากฏในข้อบทต่อไปนี้

๗.๑ ข้อ ๑ มนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยอิสระและเท่าเทียมกัน ทั้งในด้านสิทธิและศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ มนุษย์พึงปฏิบัติต่อกันอย่างมีสติสัมปชัญญะ

๗.๒ ข้อ ๒ หลักความเท่าเทียมกันและหลักห้ามเลือกปฏิบัติ

๗.๓ ข้อ ๓ ประกาศสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความปลอดภัย ซึ่งเป็นหลักการ
พื้นฐานในการจะมีและใช้สิทธิพลเรือน และสิทธิทางการเมืองอื่นๆ ซึ่งกำหนดไว้ใน ข้อ ๔ – ๒๑ เช่น
สิทธิในการมีอิสรภาพปราศจากถูกทารุนหรือการเหยียดหยามศักดิ์ศรี สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิ
ความเป็นส่วนตัว สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เสรีภาพในทางความคิด ฯลฯ

๗.๔ ข้อ ๒๒ ประกาศสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ประชาชนทุก
คนพึงได้รับ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพื่อดำรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และในการพัฒนา
ตนเอง โดยเป็นพื้นฐานในการมีและใช้สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมตามที่กำหนดไว้ ใน
ข้อ ๒๓-๒๗ เช่น สิทธิในการประกันสังคม สิทธิในการทำงาน สิทธิในการพักผ่อนและนันทนาการ
สิทธิในมาตรฐานการดำรงชีวิต สิทธิในการศึกษา และสิทธิในการเข้าร่วมในวัฒนธรรมชุมชน เป็นต้น

๗.๕ ข้อ ๒๘-๓๐ เป็นบทซึ่งกำหนดว่ารัฐสามารถจำกัดการใช้สิทธิดังกล่าวข้างตน
โดยอาศัยกฎหมาย ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อประกันว่าจะมีการเคารพ และยอมรับ
สิทธิและเสรีภาพของทุกคน อย่างเป็นธรรมเท่าเทียมกัน และเป็นไปเพื่อให้บรรลุถึงความสงบเรียบร้อย
และศีลธรรมอันดีของประเทศในระบอบประชาธิปไตย

๘. หลักการสำคัญของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติกา
ระหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

กติกาทิ้ง ๒ ฉบับ มีหลักเกณฑ์ที่ถือเป็น “หลักมูลฐานร่วมกัน” ได้แก่หลักการไม่เลือกปฏิบัติ และสิทธิในการกำหนดใจตนเอง โดยมีเงื่อนไขที่จะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น ดังปรากฏอยู่ในคำปรารภ และข้อ ๑, ๓ และ ๕

๘.๑ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประกันสิทธิในการมีชีวิต (ข้อ ๖) สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานหรือการกระทำทารุณโหดร้าย ตลอดจนการถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (ข้อ ๗) ห้ามการนำคนไปเป็นทาส หรือบังคับใช้แรงงาน (ข้อ ๘) ห้ามการจับกุมตามอำเภอใจ (ข้อ ๙) และให้ปฏิบัติต่อกันอย่างมีมนุษยธรรม (ข้อ ๑๐) ฯลฯ และให้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติตามกติกาฯ

๘.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกันสิทธิโอกาสการทำงาน (ข้อ ๖) สภาพการทำงานที่เป็นธรรม (ข้อ ๗) การจัดตั้งและเข้าร่วมในสหภาพ (ข้อ ๘) ประกันสังคม (ข้อ ๙) สิทธิในการได้รับการคุ้มครองดูแลด้านครอบครัว (ข้อ ๑๐) และมาตรฐานการดำรงชีวิต (ข้อ ๑๑) การได้รับประกันสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (ข้อ ๑๒) และการศึกษา (ข้อ ๑๓-๑๔) ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม (ข้อ ๑๕)

๘.๓ พิธีการเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเรือน และสิทธิทางการเมือง เป็นการสนับสนุนกลไกระหว่างประเทศที่จะให้ประเทศภาคียอมรับ และปฏิบัติตามสิทธิในกติกามากขึ้น โดยให้อำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนรับคำร้องเรียนจากเอกชนว่าตนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กติกาให้ความคุ้มครองอยู่

๘. วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนของไทย

วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่สำคัญของไทยเริ่มตั้งแต่ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงซึ่งจารึกไว้ว่า “ใครใคร่ค้าช้างค้า ใครใคร่ค้าม้าค้า” ต่อมา มีประกาศเลิกทาสในสมัยรัชกาลที่ ๕ จากนั้นมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ประเทศไทยได้มีการนำหลักการในปฏิญญาฯ มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ซึ่งได้รับการยกย่องจากนานาประเทศว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของปวงชนชาวไทยมากที่สุดฉบับหนึ่ง จนกระทั่งถึงในปัจจุบันมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และมีเนื้อหาสาระรวมทั้งการจัดองค์กรต่างๆ อันเป็นการส่งเสริมคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางกว่าฉบับเดิม ๆ เป็นอย่างมาก

ตอนที่ ๓

การส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โดยที่การละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคมและต่อประชาคมระหว่างประเทศมาโดยตลอด ในปี ค.ศ. ๑๙๔๘ สหประชาชาติจึงมีมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อประกันศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพจากการไม่ถูกทรมาน หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งแม้ปฏิญญาฯ จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายที่จะบังคับให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ แต่ก็มีผลสำคัญอย่างยิ่งในการตีความ และการกำหนดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานดังกล่าว ไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ซึ่งสหประชาชาติได้จัดทำขึ้นมาในภายหลัง เพื่อให้มีผลผูกพันทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. ๑๙๖๖ และพิธีสารเลือกรับกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นต้น

๑. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไทย

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ เนื่องจากเชื่อมั่นและศรัทธาในข้อบทต่าง ๆ ของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งพันธกรณีทั้งหลายจะสามารถประกันให้ประชาชนได้รับสิทธิที่มนุษย์พึงมีโดยครบถ้วน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ประกันและให้สิทธิดังกล่าว และไทยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบันไทยเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น ๑๕ ฉบับ ซึ่งมีทั้งสนธิสัญญาภายใต้กรอบสหประชาชาติ และภายใต้กรอบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ดังนี้

๑.๑ สนธิสัญญาภายใต้กรอบสหประชาชาติ

๑.๑.๑ อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าทาสผิวขาว ค.ศ. ๑๙๐๔ และ ๑๙๑๐ ไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ค.ศ. ๑๙๑๐

๑.๑.๒ อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ. ๑๙๒๑ ซึ่งไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ (ค.ศ. ๑๙๒๒)

๑.๑.๓ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี ค.ศ. ๑๙๕๒ ไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๓ (ค.ศ. ๑๙๕๔)

๑.๑.๔ อนุสัญญา ว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ค.ศ. ๑๙๗๙ ไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ (ค.ศ. ๑๙๘๕)

๑.๑.๕ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๘๙ ไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕ (ค.ศ.๑๙๙๒)

๑.๑.๖ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ (ค.ศ.๑๙๙๖)

๑.๑.๗ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ.๑๙๖๖ ไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๒ (ค.ศ. ๑๙๙๙)

๑.๒ สนธิสัญญาภายใต้กรอบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ไทยเป็นภาคี อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศทั้งหมด ๑๒ ฉบับ คือ

๑.๒.๑ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๔ ว่าด้วยการหยุดพักผ่อนประจำปีในงานอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๔๖๔ (ค.ศ.๑๙๒๑)

๑.๒.๒ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๕ ว่าด้วยการปฏิบัติโดยเท่าเทียมกันในเรื่องค่าตอบแทน สำหรับคนในชาติบังคับ และคนต่างชาติ พ.ศ.๒๔๖๘ (ค.ศ.๑๙๒๕)

๑.๒.๓ อนุสัญญาฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยการเกณฑ์แรงงาน หรือแรงงานบังคับ พ.ศ.๒๔๗๓ (ค.ศ.๑๙๓๐)

๑.๒.๔ อนุสัญญาฉบับที่ ๘๐ ว่าด้วยการแก้ไขบางส่วนของอนุสัญญา พ.ศ. ๒๔๘๙ (ค.ศ. ๑๙๔๖)

๑.๒.๕ อนุสัญญาฉบับที่ ๘๘ ว่าด้วยการจัดตั้งบริการจัดหางาน พ.ศ. ๒๔๙๑ (ค.ศ.๑๙๔๘)

๑.๒.๖ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๐๐ ว่าด้วยการเลิกบังคับทางอาญาแก่กรรมกรพื้นเมืองที่ละเมิดสัญญาจ้าง พ.ศ. ๒๔๙๘ (ค.ศ.๑๙๕๕)

๑.๒.๗ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๐๔ ว่าด้วยการเลิกบังคับทางอาญาแก่กรรมกรพื้นเมืองที่ละเมิดสัญญาจ้าง พ.ศ. ๒๔๙๘ (ค.ศ.๑๙๕๕)

๑.๒.๘ อนุสัญญาฉบับ ๑๐๕ ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ พ.ศ. ๒๕๐๐ (ค.ศ.๑๙๕๗)

๑.๒.๙ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๑๖ ว่าด้วยการแก้ไขบางส่วนของอนุสัญญา พ.ศ. ๒๕๐๔ (ค.ศ.๑๙๖๑)

๑.๒.๑๐ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๒๒ ว่าด้วยนโยบายการทำงาน พ.ศ.๒๕๐๗ (ค.ศ. ๑๙๖๔)

๑.๒.๑๑ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๒๓ ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้ทำงานในเหมืองใต้ดิน พ.ศ. ๒๕๐๘ (ค.ศ.๑๙๖๕)

๑.๒.๑๒ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๒๗ ว่าด้วยน้ำหนักสูงสุดที่อนุญาตให้คนงานหนึ่งแบกหามได้ พ.ศ.๒๕๑๐ (ค.ศ ๑๙๖๗)

๒. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

สังคมประชาธิปไตยย่อมมีความแตกต่างกันในวิธีการที่คิดค้น เพื่อคุ้มครองสิทธิ อย่างไรก็ตามมาตรฐานระหว่างประเทศไทยได้ชี้แนะแนวทางบางอย่างไว้ รวมทั้งข้อกำหนดว่าบุคคลทุกคนจะต้องได้รับการเยียวยาหากบุคคลใดร้องเรียนว่าถูกลิดรอนสิทธิ บุคคลนั้นควรที่จะสามารถอ้างอิงสิทธิของตนได้ภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่รัฐบาลของตนได้เห็นชอบด้วยแล้ว รัฐหรือประเทศทุกประเทศในโลกที่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้ให้คำจำกัดความ และประกันสิทธิมนุษยชนไว้เคียงคู่กับระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่พึ่งอาศัยและเกื้อกูลกัน โดยมีศาลเป็นสถาบันลำดับแรก ในการปกป้องสิทธิบุคคลตามที่จำกัดความไว้ใน “ประมวลกฎหมายว่าด้วยสิทธิ” ซึ่งเป็นองค์ประกอบของรัฐธรรมนูญ บุคคลควรที่จะมีช่องทางเข้าถึงศาลโดยปราศจากอุปสรรค รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายเกี่ยวกับการต่อสู้คดี หากจำเป็นเพื่อที่จะปกป้องสิทธิของตน นอกจากนี้รัฐบาลควรที่จะนำคำพิพากษาและข้อชี้แนะของศาลไปปฏิบัติ ซึ่งรวมตลอดถึงการยกเลิกกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญเปิดช่องไว้ให้ รวมทั้งการจ่ายค่าชดเชยเมื่อปรากฏว่าการกระทำของบุคคลนั้นไม่เป็นความผิด อย่างไรก็ตามบ่อยครั้งที่การคุ้มครองสิทธิต้องการการกระทำเชิงบวก โดยรัฐเป็นผู้กระทำ หรือจัดทำให้โดยการออกกฎหมาย หรือมีมาตรการอื่น ๆ ด้วย เพื่อที่จะมั่นใจได้ว่า สิทธิพื้นฐานของกลุ่มที่ตกอยู่ในภาวะล่อแหลม อันได้แก่ เด็ก ผู้หญิง คนชรา ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และผู้ทุพพลภาพ เป็นต้น จะได้รับความคุ้มครองโดยเท่าเทียมกัน

สถาบันสำหรับคุ้มครองสิทธิ ในระบอบประชาธิปไตยในลำดับต่อมาซึ่งประชาชนจะหันไปหาผู้แทนจากการเลือกตั้ง ให้ช่วยในการทำให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม และสิทธิอันพึงมีพึงได้ นอกจากนี้ยังมีสื่อมวลชนเป็นอีกสถาบันหนึ่ง ที่มีความสำคัญเป็นหลักเท่า ๆ กัน ในฐานะผู้เฝ้าระวังการละเมิดสิทธิ ในทางปฏิบัติมีสถาบันมากมายหลายอย่างที่ถูกรู้ใช้ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เช่น สถาบันผู้ตรวจการรัฐสภา (ออมบุดสแมน) หรือเจ้าหน้าที่อิสระผู้สอดส่องตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาล มิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่การปกป้องประชาธิปไตยที่ดีที่สุด คือ ความเชื่อในหลักการ และวัตถุประสงค์ของประชาธิปไตยเอง ดังนั้น การศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน และการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของบุคคลทุกระดับ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โครงการการให้การศึกษาด้านนี้ จึงไม่ควรที่จะมีอยู่เฉพาะในโรงเรียนและวิทยาลัย หากแต่ต้องขยายไปถึงหน่วยงานสาธารณะต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานของตำรวจและทหารของทุก ๆ ประเทศด้วย ซึ่งในส่วนของประเทศไทยก็มีความพยายามในทุกด้านที่จะให้องค์กรและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งบุคคลโดยทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของสิทธิมนุษยชน ที่บุคคลแต่ละบุคคลมีอยู่และควรได้รับจากการเป็นมนุษย์ในสังคมประชาธิปไตย ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำหลักการสิทธิมนุษยชน มาบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ไว้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดวิวัฒนาการทางด้านสิทธิมนุษยชนทัดเทียมกับนานาประเทศประชาธิปไตยต่าง ๆ

๓. สหประชาชาติกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จากการศึกษาที่ประเทศต่าง ๆ ได้ละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นผลให้สหประชาชาติต้องเข้าแทรกแซง ดังนี้

๓.๑ กรณีรัฐบาลอัฟริกาได้กำหนดนโยบายการแยกผิว คนผิวขาวมีสิทธิปกครอง และใช้เสรีภาพโดยเด็ดขาดได้แต่เพียงฝ่ายเดียว เช่น ห้ามคนผิวดำเข้าอยู่อาศัย การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การลงลายมือชื่อ การสมาคม ฯลฯ จนนายเนลสัน แมนเดลา ผู้นำการต่อต้านถูกพิพากษาจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งสหประชาชาติได้มีมติประณามและกดดันโดยห้ามส่งอาวุธ การติดต่อทางเศรษฐกิจ และมาตรการอื่น ๆ จนในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ นายเนลสันฯ ได้รับการปล่อยตัวขณะที่ได้รับโทษมาแล้ว ๒๗ ปี และได้เป็นประธานาธิบดีในเวลาต่อมา

๓.๒ กรณีจีนคอมมิวนิสต์ละเมิดสิทธิมนุษยชนชาวทิเบต จีนส่งกำลังทหารเข้ายึดครองและผนวกทิเบตเป็นส่วนหนึ่งของจีน มีการทารุณฆ่าชาวทิเบตนับหมื่นคน ซึ่งสหประชาชาติได้ประณามการกระทำดังกล่าวโดยไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เนื่องจากประเทศคอมมิวนิสต์ด้วยกัน ลงคะแนนสนับสนุนจีน

๓.๓ กรณีโปรตุเกสกับอาณานิคมในอัฟริกา ได้แก่ แองโกล่า กินี โมซัมบิก ไม่ยอมให้เอกราชตามหลักการของสหประชาชาติ มีการปราบปราม การบังคับใช้แรงงาน สหประชาชาติมีมติประณามมาตรการแข่งขัน และจะใช้กำลังเป็นโปรตุเกส ซึ่งต่อมาโปรตุเกสได้ปลดปล่อยประเทศแองโกล่าและอาณานิคมอื่น ๆ ในอัฟริกา

๓.๔ กรณีรัฐบาลสหภาพโซเวียต (เดิม) ไม่ยินยอมให้หญิงชาวโซเวียตสมรสกับชาวต่างชาติ เดินทางออกนอกประเทศกับสามี โดยสหประชาชาติมีมติว่าเป็นการหน่วงเหนี่ยวหญิงชาวรัสเซีย และให้แก้กฎหมายภายใน

๓.๕ กรณีรัฐบาลรูมาเนีย บุลกาเรีย และฮังการี ละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศของตน โดยใช้มาตรการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการแสดงออกของผู้นำทางศาสนาซึ่งสหประชาชาติมีมติประณามการกระทำดังกล่าว

๓.๖ การเข้าแทรกแซงของสหประชาชาติ ในลักษณะการรักษาสันติภาพสมัยใหม่ สืบเนื่องจากการสิ้นสุดของสงครามเย็น และปัญหาการไม่มีภาคบังคับที่จริงจังต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น สหประชาชาติจึงมีแนวโน้มที่จะจัดตั้งกองกำลัง หรือมีมติในการใช้กำลังเพื่อบังคับให้เกิดสันติภาพและคุ้มครองมนุษยชนต่างๆ มากยิ่งขึ้น เช่น กรณีติมอร์ตะวันออก กรณีสังหารหมู่ใน กัมพูชา ราวันดา เขียวราเลโอน บอสเนีย และโคโซโว และการใช้กำลังทหารโค่นล้มผู้นำทางการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งในกรณีไฮติ และโซมาเลีย เป็นต้น

ตอนที่ ๔

สิทธิมนุษยชนกับทหาร

๑. การปฏิบัติการทางทหารในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๑.๑ กฎหมายสิทธิมนุษยชน

ในยามสงบทหารมีหน้าที่เตรียมกำลังเพื่อปกป้องประเทศ และมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายฝ่ายพลเรือนได้เฉพาะเพียงบางฉบับ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด โดยส่วนใหญ่อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน จะเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายพลเรือนและฝ่ายปกครองเป็นหลัก ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือนจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญโดยเคร่งครัด

ในสภาวะสงครามหรือเกิดกรณีขัดแย้งด้วยอาวุธ กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศจะมีข้อกำหนดที่อนุญาตให้รัฐที่ต้องเผชิญกับการคุกคาม จากภัยสาธารณะอย่างร้ายแรง สามารถงดการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้เป็นการชั่วคราวได้ แต่สำหรับสิทธิขั้นพื้นฐานบางประการจะต้องได้รับการคุ้มครองตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ และจะยกเว้นมิได้ เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต ข้อห้ามการทรมาน และข้อห้ามการลงโทษ หรือการปฏิบัติอย่างมิใช่มนุษย์ การนำคนมาเป็นทาสหรือหรือบังคับให้เป็นทาสรับใช้ หลักความชอบด้วยกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง สิทธิขั้นพื้นฐานเหล่านี้รัฐจะต้องผูกพันเคารพ และปฏิบัติตามในทุกสถานการณ์ แม้จะในยามที่มีการขัดกันทางกำลังทหารหรือในยามที่ไม่มีความสงบสิทธิขั้นพื้นฐานเหล่านี้ ถือเป็นแกนหลักของสิทธิมนุษยชนที่ไม่อาจจะเลยได้ ซึ่งรวมทั้งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อันเป็นกฎหมายเฉพาะในยามสงคราม หรือเกิดการขัดกันด้วยอาวุธ ซึ่งจะต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด

๑.๒ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ได้เริ่มต้นมาจากอนุสัญญาเจนีวา ฉบับแรก ค.ศ. ๑๙๖๔ และได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามความต้องการในการมีกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อันเป็นผลมาจากอาวุธและรูปแบบต่างๆ ของการสู้รบ ได้พัฒนาไปมากนั่นเอง ซึ่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนี้ มุ่งเน้นใช้เฉพาะยามสงครามหรือเมื่อมีการขัดกันด้วยอาวุธที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นสงคราม เพื่อบรรเทาความโหดร้ายทารุณและการสูญเสีย ทั้งฝ่ายที่เป็นคู่กรณี และฝ่ายที่ตกเป็นเหยื่อของสงครามหรือความขัดแย้งนั้น ๆ สนธิสัญญาต่อไปนี้เป็นสนธิสัญญาที่เรียงตามลำดับเหตุการณ์ของการรับเอาบทบัญญัติของสนธิสัญญา ได้แก่

- ค.ศ. ๑๙๖๔ อนุสัญญาเจนีวา เพื่อการฟื้นฟูสภาพผู้บาดเจ็บในกองทัพในสนามรบ
- ค.ศ. ๑๙๖๘ ปฏิญญา เซนต์ปีเตอส์เบิร์ก (ห้ามใช้อาวุธปืนร้ายแรงบางชนิดในยาม

สงคราม)

- ค.ศ. ๑๘๕๕ อนุสัญญากรุงเฮก เกี่ยวกับกฎหมายและจารีตประเพณีของสงครามทางบก และการปรับใช้กับการสู้รบทางทะเลตามหลักการของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. ๑๘๖๔
- ค.ศ. ๑๘๖๖ การทบทวน และพัฒนาของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. ๑๘๖๔
- ค.ศ. ๑๘๖๗ การทบทวนอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. ๑๘๕๕ และการรับเอาบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับใหม่
 - ค.ศ. ๑๘๖๕ พิธีสารเจนีวาเพื่อการห้ามใช้อาวุธแก๊สพิษสลับ ยาพิษ หรือแก๊สพิษชนิดอื่นและการห้ามการใช้อาวุธเคมีในการสู้รบ
 - ค.ศ. ๑๘๖๕ อนุสัญญาเจนีวา ๒ ฉบับ
 - 0 การทบทวน และพัฒนาการของอนุสัญญาเจนีวาฉบับต่างๆ ที่ทำขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๖๖
 - 0 อนุสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อนักโทษสงคราม
 - ค.ศ. ๑๘๘๕ อนุสัญญาเจนีวา ๔ ฉบับ (ไทยเป็นภาคี)
 - 0 การฟื้นฟูสภาพของผู้บาดเจ็บ และผู้ป่วยภายในกองทัพสนามรบ
 - 0 การฟื้นฟูสภาพของผู้บาดเจ็บ ผู้ป่วย กลาสีเรือที่อับปางในทะเล
 - 0 การปฏิบัติต่อนักโทษสงคราม (เชลยศึก)
 - 0 การให้ความคุ้มครองพลเรือนในยามสงคราม
 - ค.ศ. ๑๘๕๔ อนุสัญญากรุงเฮก เพื่อให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ในกรณีเกิดเหตุการณ์ขัดกันทางกำลังทหาร (ไทยเป็นภาคี)
 - ค.ศ. ๑๘๗๒ อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้อาวุธที่พัฒนา ผลิต และเก็บรักษาไว้ในรูปของอาวุธชีวภาพและอาวุธเป็นพิษ ที่มีอนุภาพในการทำลายล้างร้ายแรง
 - ค.ศ. ๑๘๗๗ พิธีสารเพิ่มเติมอนุสัญญาเจนีวา ๔ ฉบับ ซึ่งให้ความคุ้มครองมากยิ่งขึ้นแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการสู้รบระหว่างประเทศ (พิธีสารฉบับที่ ๑) และที่มีใช้การสู้รบระหว่างประเทศ (พิธีสารฉบับที่ ๒) ซึ่งไทยกำลังพิจารณาเข้าเป็นภาคีเฉพาะพิธีสารฉบับที่ ๑
 - ค.ศ. ๑๘๘๐ อนุสัญญา เพื่อการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามปกติบางชนิดซึ่งอาจมีผลทำลายล้างเกินความจำเป็น หรือมีทำลายล้างอย่างกว้างขวางไม่เลือกเป้าหมายซึ่งรวมถึง
 - 0 พิธีสารฉบับที่ ๑ ว่าด้วยการห้ามใช้อาวุธทำอันตรายร่างกายมนุษย์โดยที่ไม่สามารถค้นหาตรวจสอบได้ด้วยรังสีเอกซ์
 - 0 พิธีสารฉบับที่ ๒ ว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้ระเบิด กัมมันตรังสี หรืออุปกรณ์อื่นที่คล้ายคลึงกัน
 - 0 พิธีสารฉบับที่ ๓ ว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดใช้ระเบิดเพลิงชนิดต่างๆ
 - ค.ศ. ๑๘๕๓ อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามการพัฒนา การผลิต การเก็บรักษาการใช้ และการทำลายอาวุธเคมี

- ค.ศ. ๑๕๕๕ พิธีสารเกี่ยวกับอาวุธเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด
- ค.ศ. ๑๕๕๖ พิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการห้าม หรือการจำกัดการใช้กับระเบิดกับดีกระเบิด และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน
- ค.ศ. ๑๕๕๗ อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้ การเก็บรักษา การผลิต การโยกย้ายและการทำลายกับระเบิดทำลายบุคคล (ไทยภาคี)

๑.๓ ความแตกต่างระหว่างกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ กับกฎหมายสิทธิมนุษยชน

๑.๓.๑ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ กับกฎหมายมนุษยชน ต่างมีลักษณะที่เสริมกัน กฎหมายทั้งสองมุ่งที่จะคุ้มครองพลเรือน แม้ว่าต่างจะมีกรณีและเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครองพลเรือนที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม

๑.๓.๒ กฎหมายมนุษยธรรมนั้น ใช้ในกรณีที่มีการขัดกันทางกำลังทหารหรือ ในยามสงคราม ส่วนกฎหมายสิทธิมนุษยชนนั้นใช้กับการให้ความคุ้มครองพลเรือนในทุกขณะทั้งในยามสันติและในยามสงคราม

๑.๓.๓ นอกจากนั้น ในขณะที่การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่มุ่งคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการสู้รบ ด้วยการบรรเทาทุกข์ของผู้คนที่ได้รับจากภัยสงคราม แต่กฎหมายสิทธิมนุษยชนมุ่งที่จะคุ้มครองบุคคลเป็นรายบุคคล และมุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลนั้นต่อออกไปหลังจากที่สถานการณ์สู้รบ หรือสงครามยุติลงไปแล้วอีกด้วย ดังนั้น กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อบุคคลที่ตกอยู่ในเงื้อมมือของฝ่ายศัตรู และวิธีปฏิบัติต่อกันในการเป็นศัตรู ส่วนสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นเรื่องที่มุ่งหาวิธีป้องกันพฤติกรรมการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้ปกครอง หรือรัฐต่อบุคคลหรือประชาชนของประเทศ วัตถุประสงค์ในเรื่องนี้ของสิทธิมนุษยชน จึงมีให้อยู่ที่วางกฎเกณฑ์สำหรับใช้กับปฏิบัติการทางทหารในยามศึกสงครามแต่อย่างใด

๑.๔ การผสมผสานกันระหว่างกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ กับสิทธิมนุษยชน

นับแต่ที่กฎหมายมนุษยธรรม สามารถนำมาใช้ได้อย่างเฉพาะเจาะจงกับเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการขัดกันทางกำลังทหารหรือสงครามนั้น สาระสำคัญของกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่กำหนดให้รัฐต้องเคารพและปฏิบัติในทุกสถานการณ์ (เช่นในเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐานที่เป็นแกนนำหลักของสิทธิมนุษยชน) ก็มีแนวโน้มที่จะผสมผสานเข้ากันกับสิทธิขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางกฎหมายที่มีอยู่ตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศด้วย เช่นการห้ามทรมานและห้ามลงโทษอาญาโดยใช้กระบวนการพิจารณาโทษ ที่รวดเร็วตัดตอนอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้กล่าวไว้ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน

๑.๕ การปฏิบัติการทางทหารในการรักษาสันติภาพ หรือการบังคับให้เกิดสันติภาพรวมทั้งการฟื้นฟูและสถาปนาสันติภาพ ซึ่งดำเนินการโดยหรืออยู่ภายใต้การดูแลของสหประชาชาติ ต้องใช้ทั้งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศและกฎหมายสิทธิมนุษยชน ในการส่งหน่วยทหารเข้าปฏิบัติการ

๑.๖ การปฏิบัติของทหารในระบอบประชาธิปไตย

๑.๖.๑ กองทัพต้องไม่วางอำนาจเหนือรัฐบาล หรือไม่กำหนดคุณค่าโดยเฉพาะของตน ต่อสถาบันหรือองค์การทางพลเรือน

๑.๖.๒ กองทัพต้องถือว่าตนเองเป็นผู้รับใช้ของประชาชนทั้งหมด และไม่เพียงแต่เพื่อประโยชน์ของตนหรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของสังคม

๑.๖.๓ โครงสร้างหรือรัฐธรรมนูญของรัฐบาล จะต้องมิกลไกที่ป้องกันฝ่ายทหาร จากการแย่งการควบคุมทางการเมืองไปจากผู้นำทางพลเรือน ขณะเดียวกันก็ต้องมีบทบัญญัติทางรัฐธรรมนูญที่จะป้องกันมิให้อำนาจทางการเมือง ตกไปอยู่ในมือของผู้นำทางพลเรือนคนใดคนหนึ่งใด หรือกลุ่มผู้นำทางพลเรือนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ

๑.๖.๔ สาธารณชนและผู้นำทางพลเรือน จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบในประเด็นเดียวกับทหาร ดังนั้น ฝ่ายทหารจะต้องจัดเตรียมข้อมูลและคำแนะนำซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นโดยเที่ยงตรงและตรงเวลา

๑.๖.๕ กองทัพต้องเข้าใจว่าการตัดสินใจอย่างไร จะต้องกระทำโดยผู้นำทางการเมือง และจะมีการมอบหมายหรือสั่งการอย่างเหมาะสมให้กับผู้นำทางทหาร

๑.๖.๖ กองทัพต้องมีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงขนาด รูปแบบการจัด การฝึกซ้อม และอุปกรณ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด ก็คือผู้นำทางพลเรือนจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะต้องใช้ภารกิจทางทหารใดบ้าง

๒. เสรีภาพในการแสดงออกของทหาร

เสรีภาพในการแสดงออกนั้น เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของกำลังพล ข้อจำกัดใด ๆ ในเรื่องการแสดงออกอย่างเสรีนี้ ควรจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญของทหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลากรเป็นไปตามลำดับชั้น โดยผู้บังคับบัญชาแต่ละลำดับชั้นที่ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้บังคับบัญชาของตน จึงจำเป็นต้องมีอำนาจสั่งการ และออกกฎข้อบังคับจำกัดสิทธิและเสรีภาพของทหารเพื่อรักษาสมรรถภาพและวินัยทหารไว้

๒.๑ เสรีภาพในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็นของทหาร

สังคมที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ส่วนใหญ่จะประกันสิทธิของประชาชนในการแสดงออกอย่างเสรี สิทธิในการแสดงออกอย่างเสรีนี้ รวมถึงสิทธิในการแสดงความคิดเห็น โดยการพูด การพิมพ์ และสิทธิในการรวมกลุ่มเพื่อสนับสนุนความคิดเห็น แต่อย่างไรก็ตามในกรณีของทหารนั้น สิทธิในการแสดงความคิดเห็นอาจแตกต่างกันออกไป ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

อย่างไรก็ตามไม่มีผู้บังคับบัญชาทหารผู้ใด ที่จะไม่เอาใจใส่ในความประพฤติของผู้ใต้บังคับบัญชา ที่หากปล่อยให้ดำเนินการต่อไปโดยมิได้มีการตรวจสอบแล้ว ก็อาจทำลายประสิทธิภาพของหน่วยของตน ผู้บังคับบัญชาจะต้องประกันความมีระเบียบและวินัยอันดีของหน่วยอีกทั้งจะต้องประกันว่าหน่วยตนมีความพร้อมจะสู้รบ สมดุลย์ที่เหมาะสมระหว่างสิทธิในการแสดงออกของทหารกับความจำเป็นในเรื่องความพร้อมในการปฏิบัติการนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับพิจารณาตัดสินใจที่รอบคอบของผู้บังคับบัญชาผู้รับผิดชอบ แต่ข้อจำกัดนั้นต้องสอดคล้องกับข้อปฏิญญาสากลของสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๒๕.๒ ที่กำหนดว่า “ในการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นจัดอยู่ภายในบังคับแห่งข้อจำกัด แต่เฉพาะที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น เพื่อเป็นไปตามข้อกำหนดว่าด้วยขั้วกำลังใจ ระเบียบ สาธารณะและสวัสดิการ โดยทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย”

๒.๒ เสรีภาพในการพูดในกองทัพ

เช่นเดียวกับประชาชน ทหารมีสิทธิในการแสดงออกความเป็นตนเองออกมาอย่างไรก็ตามสิทธิในการเข้าร่วมกับการพูดอย่างมีอิสระนั้น ไม่ได้คุ้มครองจากการลงโทษทางแพ่ง ทางอาญา และวินัย หากการพูดนั้นละเมิดต่อกฎหมายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ในทางทหารอาจหมายรวมถึง

- การใช้คำพูด/ภาษาที่แสดงถึงการไม่เคารพนายทหารเหนือตน
- การใช้คำพูดหรือแสดงกิริยา ซึ่งอาจก่อให้เกิดการต่อสู้หรือแตกความสามัคคี
- การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารซึ่งถูกจัดอยู่ในชั้นความลับ
- การอภิปรายหรือการพูด เกี่ยวกับเรื่องนอกเหนือจากเรื่องทางทหาร โดยปราศจาก

อำนาจ

๒.๓ เสรีภาพว่าด้วยสิ่งพิมพ์ในกองทัพ

การกำลังพลครอบครองเอกสาร (นอกเหนือไปจากสิ่งพิมพ์ที่จัดอยู่ในชั้นความลับ) ใด ๆ ซึ่งตามปกติแล้วไม่เกิดผลในทางลบต่อวินัยหรือประสิทธิภาพทางทหารแต่อย่างไรก็ตามการนำเอกสารออกแสดงหรือแจกจ่ายนั้นสมควรจะกระทำ ยกเว้นเอกสารนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการบังคับ

๒.๔ สิทธิในการรวมตัวอย่างสงบในกองทัพ

ผู้บังคับบัญชาอาจห้ามการรวมตัวในหน่วยทหาร หากตรวจสอบได้ว่าการรวมตัวดังกล่าว อาจเป็นอันตรายต่อระเบียบวินัยและขวัญกำลังใจอันดีของหน่วย ผู้บังคับบัญชาอาจห้ามกำลังพลเข้าร่วมในการรวมตัวหรือการชุมนุมนอกหน่วยของตน ภายใต้สถานการณ์ซึ่งอาจก่อให้เกิดเป็นอุปสรรคอันสำคัญต่อการปฏิบัติการทางทหารได้อีก เช่น

- กำลังพลอาจห้ามมิให้เข้าร่วมในการชุมนุมขณะปฏิบัติหน้าที่
- กำลังพลอาจถูกห้าม มิให้เข้าร่วมในการชุมนุมซึ่งก่อให้เกิดการละเมิดกฎหมายและ

คำสั่งในกรณีดังกล่าวกำลังพลอาจถูกดำเนินคดีทั้งอาญาและวินัย

- หากมีความจำเป็นว่าอาจเกิดความรุนแรงกำลังพลอาจถูกห้ามจากการเข้าร่วมในการชุมนุม เพื่อป้องกันมิให้กำลังพลได้รับบาดเจ็บ หรือเกิดการสูญเสียของกำลังพลได้

๒.๕ สิทธิในการยื่นทุกข์ของทหาร

กำลังพลสามารถยื่นคำร้องทุกข์ หรือร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาโดยผ่านกระบวนการที่ว่าเป็นแบบแผน ซึ่งมีผู้มีอำนาจเหนือตนดังกล่าวต้องดำเนินการตอบสนองกลับ ทั้งนี้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ๒๕๗๖ และคำชี้แจงที่ กท. กำหนดไว้

๒.๖ กิจกรรมทางการเมืองกับกองทัพ

๒.๖.๑ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ กำลังพลอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่จำกัดไว้้อย่างไรก็ตาม กำลังพลถูกห้ามมิให้เป็นผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งในตำแหน่งหนึ่งหรือเข้าร่วมโดยตรงในการรณรงค์หาเสียงสำหรับผู้สมัครคนใดเป็นการเฉพาะ โดยต้องวางตนเป็นกลางทั้งนี้ เป็นไปตาม พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภทใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ อันเป็นการให้คุณให้โทษแก่ผู้หนึ่งผู้ใด เช่น สั่งการในหน้าที่ให้ผู้ได้บังคับบัญชาลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้รับสมัครเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใด เป็นต้น

๒.๖.๒ กิจกรรมทางการเมืองที่สามารถทำได้ สำหรับกำลังพลที่อยู่ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ คือ การลงคะแนนเสียง และแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในเรื่องส่วนบุคคลในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับกองทัพ มีจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เพื่อแสดงความคิดเห็นส่วนตัวในเรื่องสาธารณะ และสามารถเข้าร่วมในสมาคมทางการเมืองและการประชุมของสมาคมดังกล่าว โดยไม่ได้อยู่ในเครื่องแบบรวมทั้งติดสติ๊กเกอร์ทางการเมืองบนยานพาหนะส่วนบุคคล

๒.๖.๓ กิจกรรมที่ห้ามกำลังพล ซึ่งอยู่ในขณะปฏิบัติหน้าที่กระทำ ได้แก่การรณรงค์ทางการเมืองหรือตีพิมพ์บทความทางการเมืองซึ่งลงนามหรือประพันธ์โดยสมาชิก โดยมีความมุ่งหมายเป็นการลำเอียง

๓. บทบาทของทหารในการบังคับใช้กฎหมายพลเรือน

ความสำเร็จในประวัติศาสตร์ในบทบาทของกำลังทหารชายแดนในการทำหน้าที่เสมือนว่าเป็นตำรวจในบริเวณชายแดน ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมามีตัวอย่างหลายครั้งของการใช้อำนาจในทางที่ผิดไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ทหารทำหน้าที่ของตำรวจเสมือนว่าเป็นหน้าที่หลักของตนเอง หรือการที่ทหารของชาติได้ทำการรวมตัวเข้ากับตำรวจอยู่เป็นประจำ การที่ทหารเข้ามามีส่วนร่วมอยู่เป็นประจำ การที่ทหารเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมของตำรวจนั้นอาจเนื่องมาจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นหรืออาชญากรรมที่มีความรุนแรงซึ่งโดยทั่วไปจะใช้มาตรการที่รุนแรง อันมีผลกระทบกระเทือนอย่างร้ายแรงต่อเสรีภาพของบุคคล

แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติภาระของทหารนั้น ได้ก้าวไปสู่แง่มุมใหม่ๆ และกว้างไกลขึ้น เมื่อทหารได้รับการฝึกซึ่งจะต้องดำเนินการติดต่อกับประชาชนเป็นประจำทุกวัน ในขณะที่ทหารเองก็มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายรักษาความสงบ ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมหรือแม้กระทั่งการฝึกฝนและเตรียมการให้กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของพลเรือน รักษาความสงบ ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม หรือแม้กระทั่งฝึกฝนและเตรียมการให้กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของพลเรือน เพื่อให้ภารกิจบรรลุตามความมุ่งหมาย โดยพื้นฐานแล้วเมื่อทหารได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจ ทหารมิได้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้อำนาจของส่วนท้องถิ่น หากแต่ได้ปฏิบัติภายใต้อำนาจของรัฐ และเป็นที่ยอมรับถึงความเสี่ยงของการใช้ทหารเพื่อบังคับใช้กฎหมายว่าสามารถก่อให้เกิดผลเสียหายต่อหลักการของสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยของรัฐบาลซึ่งมุ่งสนองต่อเจตนารมณ์ของประชาชน ประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดแนวทางอย่างชัดเจนเพื่อแบ่งแยกหน้าที่ของทหารออกจากกิจกรรมของตำรวจ และเพื่อประกันว่าการใช้กำลังทหารอย่างเต็มที่นั้น จะใช้ในสถานการณ์ที่ถึงจุดขีดสุดแล้วเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทยได้มีการมอบอำนาจให้ทหารมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายฝ่ายพลเรือนเป็นจำนวนหลายฉบับ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยไม่มีทางเลือกหรือขัดขวางการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

ตอนที่ ๕

สิทธิมนุษยชนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ความสัมพันธ์ของสิทธิมนุษยชนกับประชาธิปไตย เป็นความสัมพันธ์ที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการปกครองโดยหลักนิติธรรม จะบรรลุผลสำเร็จได้ดีที่สุดก็โดยมีความยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย และ เนื่องจากรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีประชาธิปไตยทุกประเทศ ได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆไว้ชัดเจน ซึ่งรวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ก็มีการบัญญัติเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจนและกว้างขวาง อาจจำแนกสิทธิและเสรีภาพตามวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาของสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยออกได้เป็น ประเภท ดังนี้

๑. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ได้แก่

๑.๑ บทบัญญัติที่ห้ามลโทษโดยการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษโหดร้ายหรือร้าย มนุษยธรรม การจับ การคุมขังหรือกักตัวจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหมายของศาล หรือเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา๓๒)

๑.๒ เสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถาน โดยปราศจากการยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถาน หรือในที่สาธารณะจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา๓๓)

๑.๓ เสรีภาพในการเดินทาง การเลือกถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร และการเนรเทศ หรือห้ามบุคคลที่มีสัญชาติไทย จะกระทำมิได้ (มาตรา๓๔)

๑.๔ บทบัญญัติคุ้มครองสิทธิบุคคลในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว (มาตรา๓๕)

๑.๕ เสรีภาพในการสื่อสาร และห้ามมิให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสาร ที่บุคคลติดต่อถึงกัน (มาตรา๓๖)

๑.๖ เสรีภาพในการนับถือศาสนา (มาตรา๓๗)

๑.๗ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นโดยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย (มาตรา๓๘)

๒. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่

๒.๑ สิทธิจะได้รับการคุ้มครองป้องกันจากการใช้อำนาจรัฐ ในบทบัญญัติที่ว่าบุคคลต้องโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนด

๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม (มาตรา๔๐)

๒.๒.๑ สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

๒.๒.๒ สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ในเรื่องการพิจารณาโดยเปิดเผย รับทราบข้อเท็จจริง เสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน

๒.๒.๓ สิทธิในคดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

๒.๒.๔ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

๒.๒.๕ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือที่จำเป็น และเหมาะสมจากรัฐ

๓. สิทธิในทรัพย์สิน ได้แก่

๓.๑ สิทธิบุคคลในทรัพย์สิน การสืบมรดก ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบัญญัติ (มาตรา๔๑)

๓.๒ ห้ามการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกำหนดค่าตอบแทนในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์อย่างเป็นธรรม (มาตรา๔๒)

๔. สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ได้แก่

๔.๑ เสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพหรือการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม (มาตรา ๔๓)

๔.๒ สิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัย และสวัสดิภาพในการทำงาน (มาตรา ๔๔)

๕. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ได้แก่

๕.๑ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การห้ามปิดกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น การห้ามตรวจสอบข่าวหรือบทความ (มาตรา๔๕)

๕.๒ เสรีภาพของพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชน ที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ (มาตรา๔๖)

๖. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ได้แก่

- ๖.๑ สิทธิในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีจากรัฐ (มาตรา๔๕)
- ๖.๒ เสรีภาพทางวิชาการ (มาตรา๕๐)

๗. สิทธิได้รับการสาธารณสุขและสวัสดิภาพจากรัฐ ได้แก่

- ๗.๑ สิทธิเสมอภาคในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสม และได้มาตรฐาน (มาตรา๕๑)
- ๗.๒ สิทธิของเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว
- ๗.๓ สิทธิบุคคลอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ (มาตรา๕๓)
- ๗.๓ สิทธิบุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ (มาตรา๕๔)
- ๗.๔ สิทธิบุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัย และมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ (มาตรา๕๕)

๘. สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน ได้แก่

- ๘.๑ สิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของหน่วยงานข้าราชการ (มาตรา๕๖)
- ๘.๒ สิทธิมีส่วนร่วม ในกระบวนการพิจารณาในทางปฏิบัติราชการทางปกครอง อันมี

ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ (มาตรา๕๘)

- ๘.๓ สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา๕๙)
- ๘.๔ สิทธิฟ้องร้องหน่วยงานราชการ (มาตรา๖๐)
- ๘.๕ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภค (มาตรา๖๑)
- ๘.๖ สิทธิติดตามและร้องขอให้ตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา๖๒)

๙. เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม ได้แก่

- ๙.๑ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ (มาตรา๖๓)
- ๙.๒ เสรีภาพในการร่วมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ ฯลฯ (มาตรา๖๔)
- ๙.๓ เสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง (มาตรา๖๕)

๑๐. สิทธิชุมชน ได้แก่

- ๑๐.๑ สิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น (มาตรา๖๖)
- ๑๐.๒ สิทธิมีส่วนร่วม และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา ๖๗)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการปฏิบัติและการประสานงานกรณี
ทหารถูกหาว่า
กระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการปฏิบัติและการประสานงานกรณีทหารถูกหาว่า
กระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

.....

“ให้ใช้บังคับตั้งแต่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ ” ให้ยกเลิกและใช้แทน

๑. ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย
เรื่อง การปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีทหารเป็นผู้เสียหาย
หรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘
๒. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๒๐ บทที่ ๑
ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหม กับกระทรวงมหาดไทย
(ดั่งข้อ ๑)
๓. แบบธรรมเนียมทหาร ฯ (ดั่งข้อ ๑)

.....

**ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา**

พ.ศ. ๒๕๔๔

.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีทหารเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในความผิดอาญา เนื่องจากบัดนี้มีการโอนกรมตำรวจจากกระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับตำรวจ ทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง และวิธีพิจารณาความอาญาใหม่แล้ว ประกอบกับข้อตกลงบางข้อไม่สอดคล้องกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในเวลาปกติอันมิใช่ภาวะสงคราม จึงสมควรปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพสังคม และกฎหมาย โดยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อีกทั้งควรกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน สะดวกต่อผู้ปฏิบัติและสามารถดำเนินการได้รวดเร็วไม่เสียหายต่อรูปคดีโดยคำนึงถึงหลักความสามัคคีปรองดอง และหลักการประสานงานระหว่างตำรวจ ทหารกับพนักงานฝ่ายปกครองในการร่วมมือและอำนวยความสะดวก เพื่อป้องกัน ป้องกัน หรือระงับเหตุวิวาทมิให้ลุกลามต่อไป อันจะช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ประการหนึ่ง ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงแบบธรรมเนียมของแต่ละฝ่ายตลอดจนความจำเป็นขององค์กรในการดูแลรักษาสถานที่ ยานพาหนะ และอาวุธยุทโธปกรณ์ของตนให้ปลอดภัย และปกครองดูแลบุคลากรให้อยู่ในวินัยและได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรี เป็นธรรมตามควรแก่กรณี แต่ทั้งนี้ต้องมีให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือฝ่าฝืนกฎหมายที่มีเพื่อคุ้มครองบุคคลทั่วไปโดยเสมอกัน อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

๓.๑ ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา พ.ศ.

๒๕๕๘

๓.๒ ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๖๓

๓.๓ ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๔ ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๘

๓.๕ ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๕

บรรดาข้อตกลง ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือขัดแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“ เขตที่ตั้งทหาร ” หมายความว่า อาคาร สถานที่หรือบริเวณซึ่งมีหน่วยทหารตั้งอยู่

“ คณะกรรมการ ” หมายความว่า คณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา

“ ตำรวจ ” หมายความว่า ข้าราชการตำรวจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ

“ ทหาร ” หมายความว่า ข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และนักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

“ พนักงานฝ่ายปกครอง ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งมิใช่ตำรวจและทหารแต่มีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น

“ สิ่งสื่อสาร ” หมายความว่า รวมถึง จดหมาย โทรศัพท์ โทรเลข โทรสาร โทรพิมพ์ วิทยุ และการติดต่อสื่อสารส่งข้อความทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด

ข้อ ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน
กรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา

ข้อ ๖ องค์ประกอบของคณะกรรมการ

ให้มีคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญาคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	เป็นประธานกรรมการ
๒. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	เป็นรองประธานกรรมการ
๓. ปลัดกระทรวงกลาโหม	เป็นกรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	เป็นกรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	เป็นกรรมการ
๖. ผู้บัญชาการทหารสูงสุดหรือ
ผู้บัญชาการเหล่าทัพที่ผู้บัญชาการทหารสูงสุดมอบหมาย	เป็นกรรมการ
๗. รองอัยการสูงสุดคนหนึ่งตามที่
อัยการสูงสุดมอบหมาย	เป็นกรรมการ
๘. ข้าราชการตำรวจระดับผู้บัญชาการ
ขึ้นไปคนหนึ่งตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมอบหมาย	เป็นกรรมการ
๙. อธิบดีกรมการปกครอง	เป็นกรรมการ
๑๐. เจ้ากรมพระธรรมนูญ	เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๗. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีหน้าที่ ดังนี้

๑. วางมาตรการป้องกัน แก้ไข วินิจฉัย สั่งการหรือให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่หรือผู้เสียหายที่ร้องเรียนเมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติอันเกิดจากการใช้ระเบียบนี้ในกรณีที่เห็นว่าปัญหาใดเป็นเรื่องสำคัญอันควรได้รับคำวินิจฉัยหรือสั่งการให้มีผลเป็นการทั่วไป ให้เสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

๒. ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือ ขั้นตอนหรือรายละเอียดในการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา ตลอดจนข้อกำหนดว่าด้วยการประพฤติปฏิบัติตนของทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ข้อกำหนดดังกล่าวให้มีผลเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๓. เสนอนายกรัฐมนตรีให้พิจารณาแก้ไขกฎ ระเบียบ คำสั่ง หรือข้อบังคับซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา

๔. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือมอบหมายให้บุคคลใดช่วยในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

บุคคลใดเห็นว่าตนหรือสมาชิกในครอบครัวของตนได้รับความเสียหายหรือความไม่เป็นธรรม เนื่องจากการที่ทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ อังการปฏิบัติตามระเบียบนี้ หรือละเลยการปฏิบัติตามระเบียบนี้ บุคคลนั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการหรือผู้ที่คณะกรรมการมอบหมาย เพื่อแนะนำ วินิจฉัยหรือสั่งการได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๒

การประสานงานระหว่างทหารกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ข้อ ๘ การประสานงานก่อนเกิดเหตุ

ให้ผู้บังคับบัญชาของทหาร พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายมีความสามัคคีระหว่างกัน และพยายามป้องกันหรือระงับความขัดแย้งเพื่อมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณนอกเขตที่ตั้งทหารในการนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอาจขอให้ฝ่ายทหารจัดส่งสารวัตรทหารหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไปร่วมรักษาความสงบเรียบร้อยในบางสถานที่หรือบางโอกาสเพื่อป้องปรามหรือป้องกันเหตุร้ายได้ตามความจำเป็น

ข้อ ๙ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจขอความร่วมมือจากทหาร

ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสืบทราบว่าทหารจะกระทำความผิดอาญา ใช้อิทธิพลในทางมิชอบก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชนหรือจะมีการก่อเหตุวิวาทนอกเขตที่ตั้งทหาร ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยฝ่ายทหารทั้งหมดหรือมีทหารร่วมอยู่ด้วย ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตักเตือนห้ามปรามไปตามอำนาจหน้าที่ ถ้าเกรงว่าจะไม่เป็นผลให้แจ้งเหตุแก่ฝ่ายทหารโดยด่วน เพื่อขอความร่วมมือในการสอดส่องตรวจตรา ระงับยับยั้งหรือป้องกันมิให้มีเหตุร้ายเกิดขึ้น

เมื่อมีการร้องขอหรือแจ้งเหตุดังกล่าว ให้ฝ่ายทหารให้ความร่วมมือตามความจำเป็น ทั้งนี้ ทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อระงับเหตุต้องสวมเครื่องแบบส่วนจะนำอาวุธไปด้วยหรือไม่ ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาผู้เป็นหัวหน้าหน่วยของฝ่ายนั้น ๆ แต่มิให้ใช้อาวุธ เว้นแต่จะมีความจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ หัวหน้าชุดของแต่ละฝ่ายที่จะควบคุมไปต้องเป็นข้าราชการ นายทหาร หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ห้ามมิให้ทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจที่มีได้รับคำสั่ง ไปยังสถานที่นั้นเองเป็นอันขาด

ข้อ ๑๐ ทหารขอความร่วมมือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

เมื่อฝ่ายทหารจับกุมตัวทหารที่ถูกหาว่ากระทำผิดวินัยทหารหรือกระทำความผิดอาญาได้ และประสงค์จะใช้สถานที่ สิ่งสื่อสาร หรือยานพาหนะของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

ข้อ ๑๑ หน่วยประสานงาน

การร้องขอ การขอความร่วมมือหรือการแจ้งเหตุใดๆ ต่อฝ่ายทหาร ตามระเบียบนี้ นอกจากการประสานงานกับผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดของทหารผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยทหารในเขตที่ตั้งทหารซึ่งใกล้ที่สุดกับบริเวณที่เกิดเหตุ โดยใช้สิ่งสื่อสารแล้ว พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอาจประสาน โดยใช้สิ่งสื่อสารกับหน่วยทหารอื่นในพื้นที่ได้ตามความจำเป็น

ข้อ ๑๒ การรายงานคดี

ในกรณีที่นายทหารสัญญาบัตรประจำการหรือข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตรต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาอันมิใช่ความผิดลหุโทษ ความผิดประเภทที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้ หรือคดีที่เสร็จสิ้นหรือระงับไปในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนรายงานคดีตามลำดับถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ได้รับมอบหมายเพื่อแจ้งให้กระทรวงกลาโหมทราบ

หมวด ๓

การจับกุม การควบคุมและการรับตัวทหารไปควบคุม

ข้อ ๑๓ การจับกุมทหาร

ในกรณีมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้จับทหารผู้ใด ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบในโอกาสแรก เว้นแต่เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่กฎหมายให้จับได้โดยไม่ต้องมีหมาย หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าทหารผู้นั้นจะหลบหนีการจับกุมตามหมาย

ในการจับกุมทหารผู้ใด ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้ทหารผู้นั้นไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หากไม่ยอมไป ชัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี ให้จับกุมได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๗ โดยอาจร้องขอให้สารวัตรทหารช่วยควบคุมตัวผู้นั้นไปส่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้ หากทหารมีจำนวนมาก ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจรีบแจ้งให้ฝ่ายทหารทราบโดยเร็วเพื่อมาช่วยระงับเหตุและร่วมมือในการจับกุมทหารผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดี

ในการจับกุมตามวรรคหนึ่ง หากทหารผู้นั้นสวมเครื่องแบบอยู่ให้ปฏิบัติตามข้อ ๑๔ โดยอนุโลม และหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องพันธนาการ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และมีให้อาวุธระหว่างการจับกุมโดยไม่จำเป็น

ถ้าเป็นกรณีทหารและตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองกำลังก่อการวิวาทกัน ให้รับรายงานผู้บังคับบัญชาของแต่ละฝ่ายทราบทันที และให้ผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องรีบไปประงันเหตุ โดยเร็ว ส่วนการดำเนินการขั้นต่อไปให้ปฏิบัติตามความในวรรคก่อน

ข้อ ๑๔ การควบคุมตัวทหาร

การควบคุมตัวทหารที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาและถูกจับกุมตัวไปยัง ที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าทหารที่ถูกจับกุมและควบคุมตัวสวมเครื่องแบบ ให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจดำเนินการดังนี้

(๑) แนะนำให้ทหารผู้นั้นทราบถึงเกียรติของเครื่องแบบทหารและขอให้ พิจารณาว่าจะถอดเครื่องแบบหรือไม่

(๒) ถ้าทหารไม่ยอมถอดเครื่องแบบ ให้แจ้งฝ่ายทหารทราบ เพื่อจัดส่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมาแนะนำให้ทหารถอดเครื่องแบบแล้วดำเนินการตามวรรคแรก หากฝ่ายทหารไม่มา ภายในระยะเวลาอันสมควรหรือระยะเวลาที่กำหนด หรือดำเนินการใด ๆ แล้วไม่เป็นผล ให้พนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจปฏิบัติตามวรรคแรกได้ และบันทึกเหตุผลไว้ แล้วแจ้งเหตุนี้ให้ฝ่ายทหารทราบ

ข้อ ๑๕ การปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวหรือการพิจารณาคำขอประกันทหารผู้ต้องหาให้เป็นไปตาม รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๕ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการนี้ เช่นเดียวกับผู้ต้องหาทั่วไป

ข้อ ๑๖ การรับตัวทหาร

เมื่อควบคุมตัวทหารได้ตามข้อ ๑๔ แล้ว ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แจ้งการจับกุมให้ฝ่ายทหารที่เป็นผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบทางสิ่งสื่อสาร หรือหนังสือโดยไม่ ชักช้า และให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) หากฝ่ายทหารแจ้งว่าไม่ประสงค์จะรับตัวผู้ต้องหานั้นไปหรือไม่ มาขอรับตัวภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวและดำเนินการไปตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ฝ่ายทหารอาจแจ้งขอรับตัวมาภายหลังจากนั้นได้ ในกรณีเช่นนี้ให้ ดำเนินการตาม (๒)

(๒) หากฝ่ายทหารแจ้งว่าประสงค์จะรับตัวผู้ต้องหาไปจากพนักงาน สอบสวน ก็ให้นำหนังสือขอรับตัวผู้ต้องหามาแสดงต่อพนักงานสอบสวน ในกรณีนี้ให้พนักงาน สอบสวนทำหนังสือส่งมอบตัว และให้บันทึกเป็นหลักฐานรวมเข้าสำนวนไว้พร้อมกับลงบันทึกใน รายงานประจำวันด้วย

(๓) หากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเห็นว่ามีความจำเป็นในทางคดีที่ จะต้องนำตัวทหารไปดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การรวบรวมพยานหลักฐานนอกจากการสอบปากคำ

หนังสือขอรับตัวและหนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหาตามข้อนี้ให้เป็นไปตามแบบที่ คณะกรรมการกำหนด

ในการรับตัวทหารไปจากพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนเห็นควร ให้ฝ่ายทหารควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อประโยชน์ทางคดี ก็ให้แจ้งเป็นหนังสือ และให้ฝ่ายทหาร ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

การรับตัวทหารที่ได้รับบาดเจ็บและถูกควบคุมตัวไว้ ณ สถานพยาบาลให้ ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแต่ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

หมวด ๔

การตรวจค้น

ข้อที่ ๑๓ การตรวจค้นตัวบุคคล

การตรวจค้นตัวทหาร ให้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา

ข้อที่ ๑๔ การตรวจค้นสถานที่และรโหฐาน

การตรวจค้นสถานที่และที่รโหฐานของทหารที่ไม่เกี่ยวกับราชการทหารให้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๘

การตรวจค้นสถานที่และที่รโหฐานอันเป็นเขตที่ตั้งทหารหรือของทางราชการ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามวรรคก่อนแล้ว ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจค้นแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหรือ ผู้รับผิดชอบเขตที่ตั้งทหารนั้นส่งผู้แทนไปอยู่ในการตรวจค้นด้วย

ข้อที่ ๑๕ การตรวจค้นยานพาหนะ

การตรวจค้นยานพาหนะของทหารไม่ว่าจะเป็นของส่วนตัวหรือทางราชการ ทหารหรือการค้นตัวทหารที่อยู่ในยานพาหนะนั้นไม่ว่าจะสวมเครื่องแบบหรือไม่ก็ตาม ให้ผู้มีอำนาจ หน้าที่ในการตรวจค้นแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้รับผิดชอบเขตที่ตั้งทหารนั้นส่งผู้แทนไปอยู่ในการตรวจ ค้นด้วย

การตรวจค้นยานพาหนะของทางราชการทหาร เช่น รถสงคราม เครื่องบิน เรือ ซึ่งราษฎรนำ ขณะปฏิบัติหน้าที่ราชการ และมีนายทหารชั้นสัญญาบัตร ควบคุมยานพาหนะนั้นมา ผู้มี อำนาจหน้าที่ตรวจค้นจะตรวจค้นได้ต่อเมื่อมีหนังสืออนุมัติจากผู้บังคับบัญชายานพาหนะนั้นๆ ตั้งแต่ชั้นผู้ บัญชาการกองพลหรือเทียบเท่าขึ้นไป

การตรวจค้นยานพาหนะของทางราชการทหารอันมีผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารผู้ เป็นหัวหน้าของหน่วยนั้นมีหนังสือรับรองว่าจะเป็เหตุให้การปฏิบัติการยุทธพิงเสียบเปรียบ ในังการ ตรวจค้น

ข้อที่ ๒๐ การตรวจค้นสิ่งของราชการลับ

ในการตรวจค้น ถ้าได้รับแจ้งจากฝ่ายทหารว่าสิ่งของใดเป็นราชการลับทาง ทหาร ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อนายทหารชั้นสัญญาบัตรที่เป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องทำหนังสือรับรอง กำกับสิ่งของนั้น และแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทราบ ให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตรวจค้นงดเว้น การตรวจเฉพาะสิ่งของดังกล่าว แล้วทำบันทึกเหตุงดเว้นการตรวจค้น พร้อมทั้งลงชื่อรับรองทุกฝ่ายและ รับรายงานผู้บังคับบัญชาทราบ

(๒) ถ้าผู้มีอำนาจหน้าที่ตรวจค้นซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นปลัดอำเภอ หรือ หัวหน้าสถานีตำรวจขึ้นไปติดใจสงสัยที่จะตรวจค้น ให้ทำเครื่องหมายลงชื่อทุกฝ่ายปิดผนึกหรือกำกับไว้ ที่หีบห่อหรือภาชนะบรรจุสิ่งของนั้นแล้วจัดส่งสิ่งของนั้นไปยังสถานที่ปลายทางตามที่ตกลงกัน เพื่อ ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการเปิดตรวจสิ่งของนั้นต่อไป

ถ้าสิ่งของใดอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ตรวจค้นหรือก่อให้เกิดความเสียหายอัน จะทำให้ทางราชการได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็สิ่งของทางราชการลับหรือไม่ก็ตาม ให้ดำเนินการ ตามวรรคก่อนโดยอนุโลม

ข้อที่ ๒๑ การประสานการตรวจค้นในการตรวจค้นตัวบุคคล สถานที่และ ะโหลาน ยานพาหนะหรือสิ่งของตามหมวดนี้ ให้กระทำในเวลาและสถานที่อันสมควร โดยใช้ความ สุภาพนุ่มนวลตามสมควรแก่กรณี ถ้ามีสารวัตรทหารอยู่ ณ สถานที่หรือบริเวณที่ตรวจค้น ให้ผู้มี อำนาจหน้าที่ตรวจค้นประสาน โดยขอสารวัตรทหารมาร่วมเป็นพยานตรวจค้นด้วย แต่ถ้าไม่มีหรือมีแต่ สารวัตรทหารไม่ยินยอมร่วมเป็นพยานก็ให้บันทึกไว้ และเมื่อผู้มีอำนาจหน้าที่ตรวจค้นดำเนินการเสร็จ แล้ว ให้ทำบันทึกพร้อมกับทุกฝ่ายลงชื่อรับรองและต่างยึดถือไว้ฝ่ายละฉบับ

หมวด ๕

การสอบสวน

ข้อที่ ๒๒ การสอบสวนคดีทหาร

ฝ่ายทหารจะทำการสอบสวนการกระทำความผิดของทหารตามกฎหมายว่าด้วย ธรรมนูญศาลทหารได้เฉพาะกรณีดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร

(๒) คดีที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายต่างอยู่ในอำนาจศาลทหารด้วยกันตาม กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในเขตที่ตั้งทหารหรือไม่ก็ตาม

(๓) คดีอาญาที่เกี่ยวข้องด้วยวินัยทหารตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทางทหาร

(๔) คดีอาญาที่เกี่ยวข้องด้วยความลับของทางราชการทหาร

ในกรณีที่ฝ่ายทหารร้องขอให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนโดยลำพัง หรือร่วมกับฝ่ายทหาร หรือช่วยดำเนินการอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมหลักฐาน เช่น การสืบสวน การค้นหรือการจับกุม ให้พนักงานสอบสวนให้ความร่วมมือตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ

คดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ก่อนแล้ว หรือได้ประสบเหตุและมีความจำเป็นต้องสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วรีบแจ้งให้ฝ่ายทหารทราบ ถ้าฝ่ายทหารขอรับตัวทหารผู้ต้องหาไปดำเนินการให้มอบตัวและสำนวนการสอบสวนให้ไป แต่ถ้าฝ่ายทหารไม่มารับตัวและไม่แจ้งข้อขัดข้องให้ทราบ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปจนเสร็จสิ้น

ข้อ ๒๓ การสอบสวนคดีอาญา

ในกรณีที่ทหารเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบ แล้วดำเนินการสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ต้องหาทราบ ดังนี้

(๑) สิทธิที่จะขอประกันตัวตามมาตรา ๒๓๕

(๒) สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวในกรณีถูกควบคุมหรือคุมขังตามมาตรา ๒๓๕

(๓) สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร ในกรณีถูกควบคุมหรือคุมขัง ตามมาตรา ๒๓๕

(๔) สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม ตามมาตรา ๒๔๑

(๕) สิทธิที่จะให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เช่น นายทหารพระธรรมนูญ หรือนายทหารชั้นสัญญาบัตร เข้าฟังการสอบปากคำของตนได้มาตรา ๒๔๑

(๖) สิทธิที่จะตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การของตนตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ตามมาตรา ๒๔๑

(๗) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ตามมาตรา ๒๔๒

(๘) สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดี อนุญาต ตามมาตรา ๒๔๓

(๙) สิทธิที่จะได้รับการเตือนว่าถ้อยคำซึ่งเกิดจากการจงใจ มีค่านันสัญญา ชู

เซ็น หลอกหลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใด ไม่อาจรับฟังเป็น พยานหลักฐานได้ตามมาตรา ๒๔๓

ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าทหารผู้ต้องหาได้กระทำหรือจะกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร หรือกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารด้วย ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้ต้องหา อาจส่งนายทหารพระธรรมนูญหรือนายทหารชั้นสัญญาบัตร อื่นใดเข้าฟังการสอบปากคำทหารผู้ต้องหา ก็ได้

ให้นำ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ และ ข้อ ๑๖ มาใช้ในการควบคุมตัวและการปล่อยชั่วคราวทหารผู้ต้องหา ในระหว่างการสอบสวนโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงกำหนดเวลาควบคุมตัว ตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย ในกรณีที่ ฝ่ายทหารเห็นว่าการสอบสวนล่าช้า จะขอให้พนักงานสอบสวนเร่งรัดหรือชี้แจงเหตุผลก็ได้

ข้อ ๒๔ คดีในอำนาจศาลแขวงและคดีที่เปรียบเทียบ

ถ้าทหารผู้ต้องหาคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลแขวง ให้การรับสารภาพตลอด ข้อหา ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง โดยแจ้ง ให้ฝ่ายทหารทราบการจับกุมและการฟ้องคดีด้วย

ถ้าคดีอาญาที่ทหารต้องหาว่ากระทำความผิดนั้นในอำนาจของแผนกงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบได้ตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็คดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม และ ทหารผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบได้ ให้พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบตามอำนาจหน้าที่ ถ้า ผู้ต้องหาไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบ ก็ให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ หรืออัยการทาง ทหารเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อที่ ๒๕ การสอบสวนกรณีทหารและตำรวจก่อการวิวาทกัน

ในกรณีที่ทหารและตำรวจก่อการวิวาทกันไม่ว่าจะมีบุคคลอื่นร่วมกระทำความผิดหรือได้รับความเสียหายด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ฝ่ายตำรวจรายงานตามลำดับชั้นถึงผู้บัญชาการ ตำรวจนครบาลหากเหตุเกิดในกรุงเทพมหานคร หรือหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หากเหตุเกิดในจังหวัด อื่น เพื่อให้แต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนร่วมกันระหว่างฝ่ายตำรวจกับฝ่ายทหาร มีจำนวนตามความ จำเป็นแห่งรูปคดี โดยให้แต่ละฝ่ายมีจำนวนเท่ากัน เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้น ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจส่งคดีไปตามอำนาจหน้าที่ที่ประกอบกับผลการสอบสวนนั้น แต่ถ้าความเห็นของคณะ พนักงานสอบสวนร่วมกันของฝ่ายตำรวจไม่ตรงกับฝ่ายทหาร ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ ได้รับมอบหมายเป็นผู้มีความเห็นทางคดีแล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป

หากพนักงานสอบสวนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่มาร่วมกันสอบสวนตามกำหนดนัด ให้คณะพนักงานสอบสวนร่วมกันเท่าที่มีอยู่ ดำเนินการสอบสวนต่อไปแล้วจนแล้วเสร็จ เพื่อมิให้การ สอบสวนล่าช้าจนเกิดความเสียหาย หรือเป็นผลให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวไว้นาน ทั้งนี้ให้บันทึกการที่ ฝ่ายใดไม่มาร่วมทำการสอบสวนติดสำนวนไว้ด้วย

ในระหว่างรอการแต่งตั้งหรือรอการประชุมคณะพนักงานสอบสวนร่วมกันตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็นก่อนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อมิให้เสียหายแก่รูปคดี หรือเพื่อประโยชน์แก่ความเที่ยงธรรมของคดี

ข้อ ๒๖ การชันสูตรพลิกศพ

ในกรณีที่ทหารตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ ให้จัดให้มีการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารหรือหน่วยทหารตามข้อ ๑๑ ทราบเพื่อส่งนายทหารสัญญาบัตรเข้าฟังการสอบสวน และร่วมสังเกตการณ์ชันสูตรพลิกศพด้วย

หมวด ๖

การส่งสำนวนการสอบสวน

ข้อที่ ๒๗ การส่งสำนวนและผู้ต้องหาให้อัยการ

เมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นลง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้

(๑) ถ้าเป็นคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร ให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการทหาร เพื่อดำเนินการตามหน้าที่ต่อไป ส่วนผู้ต้องหา นั้น ถ้าได้มอบตัวให้ผู้บังคับบัญชารับไปควบคุมไว้ก่อนแล้วตามข้อ ๑๖ ก็อาจไม่ต้องขอรับตัวมาดำเนินการอีก แต่ให้บันทึกและแจ้งให้อัยการทหารทราบว่าได้มอบตัวผู้ต้องหาให้ผู้บังคับบัญชาผู้ใดรับตัวไปแล้วตั้งแต่เมื่อใด

(๒) ถ้าเป็นคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งตัวทหารผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป การส่งตัวทหารผู้ต้องหาที่อยูในการควบคุมของผู้บังคับบัญชา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้บังคับบัญชาเพื่อส่งตัวทหารผู้นั้นมายังพนักงานสอบสวนตามสถานที่และเวลาที่กำหนด เพื่อส่งให้พนักงานอัยการพร้อมกับสำนวน

ในกรณีที่พนักงานอัยการส่งฟ้องไม่ทันในวันนั้น หากมิได้มีการสั่งให้ปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานอัยการมอบตัวผู้ต้องหาให้อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวน สำหรับในกรุงเทพมหานคร ส่วนในจังหวัดอื่นให้ฝากตัวผู้ต้องหาให้เรือนจำควบคุมไว้

ข้อที่ ๒๘ การส่งสำนวนให้อัยการทหาร

ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปยังอัยการทหาร เพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารต่อไป ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) คดีอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบได้และเปรียบเทียบเสร็จแล้วหรือทนายผู้ต้องหาไม่ยอมให้เปรียบเทียบ ตามข้อ ๒๔ วรรคสอง

(๒) คดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและยังจับตัวทนายผู้ต้องหาไม่ได้

(๓) คดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและจับตัวทนายผู้ต้องหาได้ แต่หลักฐานไม่พอฟ้องหรือพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง

(๔) กรณีมีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของฝ่ายทหารซึ่งอ้างว่าปฏิบัติกรตามหน้าที่

(๕) กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีทหารตามที่ฝ่ายทหารร้องขอ ตามข้อ ๒๒ วรรคสองเสร็จสิ้นแล้ว

ในกรณีที่ฝ่ายทหารเป็นผู้ทำการสอบสวนเกี่ยวกับคดีที่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ เมื่อพนักงานสอบสวนชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเสร็จแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปให้เจ้าหน้าที่สอบสวนฝ่ายทหาร ตามที่ได้รับการร้องขอ

ข้อ ๒๕ การแจ้งผลคดีเพื่อการประสานงาน

ในคดีอาญาซึ่งทหารเป็นผู้ต้องหา และอยู่ในอำนาจศาลยุติธรรม ให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการแจ้งผลคดี เพื่อการประสานงานดังนี้

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจที่เกี่ยวข้องแจ้งความเห็นทางคดีขึ้นสอบสวนไปยังฝ่ายทหาร

(๒) เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องหรือมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้วให้พนักงานอัยการแจ้งการ แจ้งคำสั่งดังกล่าวไปยังฝ่ายทหาร

(๓) เมื่อศาลยุติธรรมมีคำพิพากษาประการใด ให้พนักงานอัยการแจ้งคำพิพากษาของทุกชั้นศาลไปยังฝ่ายทหาร

(๔) ในกรณีที่ทหารผู้กระทำผิดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกและฝ่ายทหารที่ได้รับแจ้งต้องการที่จะรับตัวทหารผู้กระทำผิดนั้นเมื่อพ้นโทษ ให้แจ้งการอายัดตัวให้ผู้บัญชาการเรือนจำที่ทหารผู้กระทำผิดนั้นต้องคุมขังอยู่ได้ทราบ และให้ผู้บัญชาการเรือนจำแจ้งให้ฝ่ายทหารที่แจ้งการอายัดตัวทราบเมื่อใกล้กำหนดวันเวลาที่ปล่อยตัวไป

(๕) เมื่อจะมีการปล่อยตัวทหารผู้กระทำผิด หากมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมารับตัวก็ให้มอบตัวไป แต่ถ้าไม่มีก็ให้ผู้ที่มิอำนาจสั่งปล่อยหรือพนักงานอัยการในกรณีที่ศาลยุติธรรมเป็นผู้สั่งปล่อย แจ้งให้ทหารผู้นั้นไปรายงานตัวต่อผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด

(๖) ถ้าทหารผู้นั้น ต้องการในคดีอื่นซึ่งจะต้องนำตัวไปฟ้องยังศาลทหารอีกด้วย หรือผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารต้องการตัว ให้ฝ่ายทหารมีหนังสืออายัดตัวไว้กับพนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ในสำนวนการสอบสวนว่าทางทหารยังต้องการตัว และให้ผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหาร ติดต่อกับพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการเพื่อรับตัวทหารนั้นไป

ข้อที่ ๓๐ การดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภท

การดำเนินคดีอาญากับบุคคลบางประเภท ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่ทหารผู้ต้องหาว่ากระทำผิดคดีอาญาและอยู่ในอำนาจศาลทหาร เป็นเด็กหรือเยาวชนตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชน และครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามกฎหมายนั้นทุกประการ และแจ้งให้ ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้ต้องหานั้นทราบ

(๒) ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นพลเรือนในสังกัดราชการทหาร แต่การกระทำผิด คดีอาญาเกิดในขณะที่บุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่ยามรักษาสถานที่ราชการทหาร ให้นำความใน ข้อ ๗ ข้อ ๑๑ และข้อ ๑๖ มาใช้โดยอนุโลม

(๓) ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นอาสาสมัครทหารพรานที่อยู่ในความควบคุมดูแล ของทางราชการทหาร และการกระทำผิดคดีอาญาเกิดในขณะที่บุคคลนั้นยังสังกัดอยู่ในหน่วย อาสาสมัครทหารพราน ให้นำความในข้อ ๗ ข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ และข้อ ๒๓ มาใช้โดย อนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

(ลงชื่อ) พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

(ทักษิณ ชินวัตร)

นายกรัฐมนตรี

ผนวก ก.

แนวทางปฏิบัติของกำลังพลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน
กรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

.....

เมื่อเจ้าพนักงานออกตรวจค้น

๑. เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจค้นทหารได้ เมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยว่ามีสิ่งของเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือมีไว้เป็นความผิด

๒. การตรวจค้นทหารตาม ข้อ ๑ ให้กระทำในเวลาและสถานที่อันควร ทหารผู้ถูกตรวจค้นควรร้องขอ สห. หรือบุคคลอื่นในสถานที่นั้นเป็นพยานเมื่อถูกตรวจค้น

๓. การตรวจค้นตัวทหารต้องกระทำโดยสุภาพ ถ้าค้นตัวทหารหญิงต้องใช้ผู้หญิงป็นผู้ค้น

๔. การตรวจค้นสถานที่ ต้องมีหมายศาล และให้เจ้าพนักงานแสดงหมายและแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนทำการตรวจค้น

๕. การตรวจค้นสถานที่โดยไม่ต้องมีหมายศาลตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อเสียงร้องให้ช่วยจากข้างในสถานที่นั้น หรือปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำข้างในสถานที่นั้น หรือผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าหนีเข้าซุกซ่อนตัวในสถานที่นั้น หรือมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มาโดยการกระทำความผิดซ่อนอยู่ในสถานที่นั้น หรือมีความสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มาโดยการกระทำความผิดซ่อนอยู่ในสถานที่นั้น หากเน้นซ้ำจะถูกโยกย้ายเสียก่อน หรือผู้จะถูกจับกุมเป็นเจ้าบ้านที่มีหมายจับ

๖. การตรวจค้นสถานที่อันเป็นเขตที่ตั้งทหาร หรือของทางราชการ ต้องมีหมายศาลและเจ้าพนักงานแสดงหมาย หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายศาลที่กฎหมายบัญญัติเช่นเดียวกับข้อ ๕ แล้วให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้รับผิดชอบเขตที่ตั้งทหาร ส่งผู้แทนไปอยู่ด้วยในการตรวจค้นทุกครั้ง

๗. การตรวจค้นยานพาหนะ (รถทุกประเภท ยกเว้นรถสงคราม) หรือค้นตัวทหารที่อยู่ในยานพาหนะต้องกระทำโดยสุภาพ เมื่อมีเหตุอันสมควรสงสัยว่าสิ่งของเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือมีไว้เป็นความผิด

๘. ผู้ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะ ต้องให้ความร่วมมือและให้ความสะดวกจนกว่าการตรวจค้นจะเสร็จสิ้น

๙. การตรวจค้นยานพาหนะของทหารราชการ เช่น รถสงคราม ที่มีนายทหารชั้นสัญญาบัตรควบคุมยานพาหนะนั้น เจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นต้องมีหนังสืออนุมัติจาก ผบ.พล. หรือเทียบเท่าขึ้นไป

เมื่อเจ้าพนักงานจับกุม

๑. การจับกุมทหารผู้ใดต้องมีคำสั่งหรือหมายศาลให้จับทหารนั้น

๒. เมื่อคำสั่งหรือหมายศาลตามข้อ ๑ เจ้าพนักงานต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบในโอกาสแรก

๓. นอกจากการจับกุมตามข้อ ๑ แล้วถ้าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือพบว่ากำลังพยายามกระทำความผิดหรือมีพฤติการณ์สงสัยว่าจะกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี หรือจะหลบหนีการจับกุมตามหมายให้จับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมาย

๔. ทหารผู้ถูกจับกุมต้องรับทราบข้อหาที่ถูกจับกุมตัวก่อน โดยขั้นต้นต้องจดจำ ยศ – ชื่อ เจ้าพนักงานผู้จับกุมและวันเวลาพฤติการณ์ รวมถึงพยานที่เห็นเหตุการณ์ด้วย

๕. ขอให้แจ้งเจ้าพนักงานผู้จับกุม หรือพนักงานสอบสวนว่าเป็นทหารสังกัดหน่วยใด ที่ตั้ง ตำบล อำเภอ จังหวัด หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อหน่วยต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชาชื่อ

๖. ขอความร่วมมือกับบุคคลอื่นๆ ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาของทหารที่ถูกจับกุมให้ทราบว่ากำลังพลของหน่วยถูกจับกุมอยู่ที่ใด

๗ หากมีอันตรายหรือบาดเจ็บจากการจับกุม ให้แจ้งผู้บังคับบัญชาในโอกาสแรกเพื่อให้ส่งตัวไปรักษาพยาบาล

๘. เมื่อทหารถูกจับกุมในขณะแต่งเครื่องแบบ เจ้าพนักงานผู้จับกุมจะบังคับให้ทหารถอดเครื่องแบบไม่ได้

๙ กรณีทหารสวมเครื่องแบบต้องหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องพันธนาการ หรือใส่กุญแจมือ เว้นแต่จะหลบหนีหรือขัดขืนการจับกุม

๑๐. กรณีทหารไม่สวมเครื่องแบบ ปฏิบัติเช่นกับบุคคลพลเรือนทั่วไป

การควบคุมตัวทหาร และการปล่อยชั่วคราว

๑. เจ้าพนักงานจับกุมตัวทหารมาได้ที่ทำการของเจ้าพนักงานผู้จับกุม สามารถควบคุมตัวทหารผู้ถูกจับกุม ได้เท่าที่จำเป็นแต่ได้ไม่เกิน ๓ วัน

๒. ทหารผู้ต้องหา หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ยื่นคำร้องขอให้พนักงานปล่อยตัวทหารผู้ต้องหาชั่วคราวในชั้นสอบสวนได้ ตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการปล่อยชั่วคราวตามที่กฎหมายบัญญัติ

๓. หากฝ่ายทหารไม่ประสงค์จะขอรับตัวทหารผู้ต้องหาไปควบคุมในอำนาจฝ่ายทหารและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง หรือคดีที่เปรียบเทียบปรับได้ตามอำนาจหน้าที่ได้

๔. คดีที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารและฝ่ายทหารไม่ประสงค์จะขอรับตัวทหารผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนสามารถควบคุมตัวทหารผู้ต้องหาได้ไม่เกิน ๓ วัน และต้องขออำนาจศาลฝากขังต่อไปได้ไม่เกิน ๗ วัน หรือ ๔๘ วัน หรือ ๘๔ วัน แล้วแต่คดีความผิด

๕. เมื่อฝ่ายทหารขอรับตัวหรือได้รับตัวทหารผู้ต้องหาจากพนักงานสอบสวน ทหารผู้ต้องหา หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ต้องหา เพื่อขอให้ปล่อยตัวทหารผู้ต้องหาชั่วคราวในชั้นสอบสวนได้

๖. ฝ่ายทหารขอรับตัวหรือได้รับตัวทหารผู้ต้องหาจากพนักงานสอบสวนมาควบคุมตามอำนาจฝ่ายทหาร ผู้บังคับบัญชาจะควบคุมตัวทหารผู้ต้องหารวมไม่เกิน ๕๐ วัน โดยพนักงานสอบสวนจะร้องขอให้ควบคุมตัวทหารผู้ต้องหาต่อผู้บังคับบัญชาทหารได้ครั้งละไม่เกิน ๑๒ วัน

การสอบสวนคดี

๑. เมื่อพนักงานสอบสวนแล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบแล้ว ผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดหรือไม่เต็มใจให้การอย่างใดก็ได้

๒. ก่อนที่จะดำเนินการตามข้อ ๑ ให้ทหารผู้ต้องหาแจ้งต่อพนักงานสอบสวนขอให้มี นชน. หรือนายทหารสัญญาบัตร หรือ ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าร่วมฟังการสอบสวน

๓. ถ้าทหารผู้ต้องหาต้องการให้มี นชน. หรือนายทหารสัญญาบัตร หรือทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจอยู่ด้วยในขณะนำชี้สถานที่เกิดเหตุ การที่ผู้เสียหายชี้ตัว การทำแผนที่เกิดเหตุ หรือการทำแผนประทุษกรรม ก็ให้ร้องขอต่อพนักงานสอบสวน

๔. เมื่อทหารเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา มีสิทธิดังนี้

๔.๑ มีสิทธิขอประกันตัวชั่วคราว

๔.๒ มีสิทธิที่จะพบหรือปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว

๔.๓ มีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

๔.๔ มีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

๔.๕ มีสิทธิจะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เช่น นชน. หรือนายทหารสัญญาบัตร เข้าร่วมฟังการสอบปากคำตน

๔.๖ มีสิทธิที่จะตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตน และเอกสารประกอบคำให้การของตนในชั้นสอบสวน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว

๔.๗ มีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้

๔.๘ มีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

๕.๕ มีสิทธิที่จะได้รับการเตือนว่าด้วยถ้อยคำซึ่งเกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา หรือการกระทำโดยมิชอบด้วยประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

.....

ตรวจถูกต้อง

พ.อ. อัมพร พิทักษ์วงศ์

(อัมพร พิทักษ์วงศ์)

ผอ.กอง กพ.ทบ.

ผนวก ข

รูปแบบบัตรติดตัวทหารกองประจำการกองทัพบก

รูปถ่าย ขนาด ๒ X ๓ ซม.	บัตรติดตัวทหารกองประจำการกองทัพบก พลทหาร..... สังกัด..... ค่าย.....ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด..... ผู้บังคับบัญชาชื่อ..... เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อกได้.....
------------------------------	---

ด้านหน้า

เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเบื้องต้นควรดำเนินการดังนี้

๑. ขอทราบข้อกล่าวหาที่ถูกจับกุมดำเนินคดี
๒. แจ้งต่อพนักงานสอบสวนขอให้ มี นชน. หรือ ผบช. ร่วมฟัง
ร่วมฟังการสอบสวน
๓. มีสิทธิให้การหรือไม่ให้การอย่างใดก็ได้ โดยขอปรึกษา นชน.
หรือ ผบช. หรือทนายความ
๔. มีสิทธิขอประกันตัวชั่วคราว
๕. หากได้รับอันตรายจากการจับกุม ให้แจ้ง ผบช. ในโอกาสแรก

ด้านหลัง

- หมายเหตุ ๑. ใช้กระดาษพื้นสีขาวเคลือบด้วยพลาสติกใส
๒. ขนาด ๖ x ๘.๕ เซนติเมตร

สำเนาถูกต้อง

พ.อ.อัมพร พิทักษ์วงศ์
(อัมพร พิทักษ์วงศ์)

ผอ.กอง กพ.ทบ.

ครุฑ

ข้อกำหนด

เกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา

พ.ศ. ๒๕๔๔

.....

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑.(๒) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและ
ประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ คณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและ
ประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือขอรับตัว
ผู้ต้องหา แบบของหนังสือส่งมอบตัว และแบบของหนังสือขอให้ควบคุมตัว (ต่อ) ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบของหนังสือตามระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา
พ.ศ. ๒๕๔๔ “

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ แบบของหนังสือขอรับตัวผู้ต้องหา ให้เป็นไปตามแบบ ๑ ท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ ๔ แบบของหนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา ให้เป็นไปตามแบบ ๒ ท้ายข้อกำหนดนี้

ข้อ ๕ แบบของหนังสือขอให้ควบคุมตัว (ต่อ) ให้เป็นไปตามแบบ ๓ ท้ายข้อกำหนด

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

(ชวลิต ยงใจยุทธ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ประธานคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงาน
กรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา

(แบบ ๑)

หนังสือขอรับตัวผู้ต้องหา

ที่.....

(หน่วยงานเจ้าของหนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ขอให้.....มอบตัวทหารผู้ต้องหา
ตามบัญชีรายชื่อท้ายหนังสือนี้ รวม.....คน ซึ่งควบคุมตัวไว้ ให้แก่ (หน่วยที่มีอำนาจควบคุมตัว)
.....ซึ่งได้แต่งตั้งให้.....ตำแหน่ง.....
เป็นผู้รับตัวทหารผู้ต้องหาไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณี
ทหารถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

(ยศ, ชื่อ)

(ตำแหน่ง).....

บัญชีรายชื่อทหารผู้ต้องหาที่ขอให้มอบตัวแก่ฝ่ายทหาร

ที่	ยศ, ชื่อ นามสกุล	สังกัด	ต้องหาว่า	หมายเหตุ

(แบบ ๑)

หนังสือส่งมอบตัวผู้ต้องหา

ที่.....

(หน่วยงานเจ้าของหนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตามที่ขอให้.....มอบตัวทหารผู้ต้องหา
 ตามบัญชีรายชื่อท้ายหนังสือนี้ไปเพื่อควบคุมตัวไว้ในระหว่างสอบสวนครั้งแรกมีกำหนด.....วัน
 ซึ่ง.....ได้แต่งตั้งให้.....
 ตำแหน่ง.....เป็นผู้รับตัวทหารผู้ต้องหาไปเพื่อควบคุมตัวไว้แล้ว
 นั้นหากไม่ได้รับแจ้งตามหนังสือแบบ ๓ ถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ขอให้ควบคุมตัวทหารผู้ต้องหา
 ต่อตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาที่ส่งควบคุมตัวปล่อยตัวทหารผู้ต้องหาไปทันที
 ลงชื่อ.....ผู้รับตัวทหาร
 ลงชื่อ.....ผู้มอบตัวทหาร
 ลงชื่อ.....พยาน
 ลงชื่อ.....พยาน

บัญชีรายชื่อทหารผู้ต้องหาที่มอบให้ฝ่ายทหารรับตัวไปควบคุมตัว

ที่	ยศ, ชื่อ นามสกุล	สังกัด	ต้องหว่า	โทษสูงสุดตามข้อหา

หมายเหตุ

๑ หนังสือฉบับนี้ทำขึ้น ๒ ฉบับ ข้อความตรงกัน ทางฝ่ายทหารนำไปมอบให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจสั่งควบคุมตัวฉบับหนึ่ง พนักงานสอบสวนติดสำนวนไว้ฉบับหนึ่ง

๒. กำหนดเวลาตามกฎหมายที่ขอให้ผู้บังคับบัญชาทหารควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ มีดังนี้

๒.๑ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้บังคับบัญชาสั่งขังได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

๒.๒ ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึง ๑๐ ปี หรือปรับเกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้บังคับบัญชาสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

๒.๓ ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ผู้บังคับบัญชาสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดไม่เกินแปดสิบสี่วัน

กรณีผู้บังคับบัญชาสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานสอบสวนยังมีความจำเป็นต้องให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อ ผู้บังคับบัญชาจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนนำพยานหลักฐานไปแสดงให้ปรากฏเหตุแห่งความจำเป็นนั้น โดยผู้ต้องหาจะแต่งทนายเพื่อคัดค้านและซักถามพยานในวันนั้นก็ได้ เมื่อควบคุมตัวครบสี่สิบแปดวันแล้ว ให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไปทันที

พิมพ์โดย

พ.อ.หญิง ดร.วาทิต ศรีวันทา

หัวหน้าแผนกวิชาทั่วไป กองการศึกษา

โรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทยทหารบก

(แบบ ๓)

หนังสือขอให้ควบคุมตัว (ต่อ)

ที่.....

(หน่วยงานเจ้าของหนังสือ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอให้ควบคุมตัวต่อ ครั้งที่.....

เรียน.....(ผู้บังคับบัญชาทหาร)

อ้างถึง.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย.....

ตามที่ขอให้ควบคุมตัว.....ทหารผู้ต้องหา
ไว้ระหว่างสอบสวนตามหนังสือ.....นั้น
ด้วยการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ เนื่องจาก.....

ดังปรากฏหลักฐานตามที่ส่งมาด้วย (หรือตามที่พนักงานสอบสวนนำมาแสดงเป็นหลักฐาน) จึงขอให้
ควบคุมตัวทหารผู้ต้องหาต่อไปอีก.....วัน หากไม่ได้รับแจ้งถึงเหตุผลความจำเป็นที่
ขอให้ควบคุมตัวทหารผู้ต้องหาต่อตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาที่สั่งควบคุมตัว
ปล่อยตัวทหารผู้ต้องหาไปทันที

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ).....

(ตำแหน่ง).....

